

Kallelse/Ärendelista

Sammanträde med miljö- och hälsoskyddsnämnden onsdagen den 10 december 2025

Tid Kl.14.00
Plats Konferensrum Vänersborg

Anneli Guilotte
Ordförande

Linda Mattila
Sekreterare

Förhinder för ordinarie ledamot att delta vid sammanträde anmäls till:

Eddie Sandin 0521-72 12 75
eddie.sandin@vanersborg.se

Linda Mattila 0521-72 24 37
linda.mattila@vanersborg.se

Ledamöter

Anneli Guilotte (S)
Irene Kjellsson (S)
Hans Norén (S)
Mathias Olsson (SD)
Lena Eckerbom Wendel (M)
Lennart Bergh (M)
Britt-Marie Karlsson (V)

Ersättare

Torbjörn Moqvist (SD)
Stellan Gedell (M)
Sara Falkensjö (V)
Elisabeth Wessel (C)
Ove Bengtsson (KD)
Rosemary Solvarm (MBP)
Annika Repo Wallman (MP)

Övriga närvarande

Eddie Sandin, förvaltningschef
Lisa Rex, tf. miljö- och hälsoskyddschef
Ulrika Stenén, ekonom
Linda Mattila, nämndsekreterare
Rolf Frödin, miljö- och hälsoskyddsinspektör
Anna Torsson, miljö- och hälsoskyddsinspektör

Inledande formalia

- Mötets öppnande
- Upprop
- Val av justerare
- Eventuella beslut om närvarorätt
- Eventuella beslut om yttranderätt
- Anmälan om jäv
- Godkännande av dagordningen

Ärendelista

Nr	Ärendemening	Fastighet	Dnr	Föredragande
1	Framtagande av Arkitekturpolicy - Information		ALLM.2025.148 3	Eddie Sandin
2	Verksamhetsplan inklusive detaljbudget 2026		ALLM.2025.147 9	Lisa Rex
3	Revidering handlingsplan förorenade områden		ALLM.2025.141 1	Anna Torsson
4	Länsstyrelsens verksamhetstillsyn avseende tobak och tobaksfria nikotinprodukter		ALLM.2025.521	Rolf Frödin
5	Beloppsgräns för förvaltningschef		ALLM.2025.145 6	Ulrika Stenén
6	Anmälan av delegeringsbeslut 2025		ALLM.2025.2	
7	Ordförandens information			
8	Förvaltningens information			

Tänk på allergiker och använd inte produkter som ger upphov till stark doft, t.ex. parfym eller rakvatten.

Fastställd datum

2025-11-24

Diarienummer

ALLM.2025.1483

Handläggare

Eddie Sandin

eddie.sandin@vanersborg.se

Mottagare

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Framtagande av Arkitekturpolicy - Information

Förslag till beslut

Miljö- och hälsoskyddsnämnden noterar informationen.

Sammanfattning av ärendet

Byggnadsnämnden fattade 2025-05-13 §41 beslut om att föreslå kommunstyrelsen att bevilja byggnadsnämnden igångsättningsbeslut för framtagande av en arkitekturpolicy. Arkitekturpolicyns syfte är att inspirera, bidra till dialog och samsyn samt att öka kunskapen om vikten av arkitektur och gestaltning av gemensamma livsmiljöer som är avgörande för kommunens attraktivitet och för allas trygghet och livskvalitet. Policyn ska vara generell och definierar ett gemensamt förhållningssätt för ett samordnat agerande.

Igångsättningsbeslut har erhållits och Vänersborgs kommuns stadsarkitekt som har fått i uppdrag att ta fram Arkitekturpolicyn presenterar processen för den kommande nämndsövergripande policyn. Dialog förs därefter om hur Miljö- och hälsoskyddsnämnden ser gestaltningens möjligheter och utmaningar med en sådan arkitekturpolicy utifrån nämndens ansvarsområde, uppdrag och styrdokument.

Underlag

Beslut av arkitekturpolicy Byggnadsnämnden 2025-05-13, §41.

Projektplan

Igångsättningsbeslut

Eddie Sandin

Förvaltningschef

2025-05-13

B N § 41

BN.2025.32

Arkitekturpolicy

Beslut

Byggnadsnämnden föreslår kommunstyrelsen att bevilja byggnadsnämnden igångsättningsbeslut för framtagande av en arkitekturpolicy.

Sammanfattning av ärendet

Enligt Vänersborgs kommuns *Riktlinje för styrande dokument* krävs ett igångsättningsbeslut av kommunstyrelsen innan en nämnds arbete kan starta.

Arkitekturpolicyns syfte är att inspirera, bidra till dialog och samsyn samt att öka kunskapen om vikten av arkitektur och gestaltning av våra gemensamma livsmiljöer som är avgörande för kommunens attraktivitet och för allas trygghet och livskvalitet. Policyn ska vara generell och definierar ett gemensamt förhållningssätt för ett samordnat agerande.

Den nationella arkitekturpolicyn *Politik för gestaltad livsmiljö* har sedan 2018 varit utgångspunkt för flertalet kommuner att arbeta målinriktat med att formulera och nyttja gestaltningens möjligheter för en hållbar samhällsbyggnadsprocess i respektive kommun.

Enligt *plan- och bygglagen* ska byggnadsnämnden verka för en god byggnadskultur samt en god och estetiskt tilltalande stads- och landskapsmiljö. Tillsammans med andra nämnder delar byggnadsnämnden ansvaret för levande centrummiljöer enligt översiktsplaneringen och kommunens *Vägledning för ett fossilfritt Vänersborg 2030*.

En arkitekturpolicy är möjligheten till ett strukturerat angreppssätt på frågan om arkitekturens och gestaltningens bidrag till kommunens hållbara utveckling enligt visionen, ledorden och *inriktningsmålen 2025-2027*. Frågan berör hela samhällsbyggnadsprocessen och arkitekturpolicyn är därför ett övergripande ställningstagande som berör alla nämnder. En viktig del av processen är dialogen med olika intressegrupper såsom fastighetsägare, byggbranschen, närings- och föreningslivet samt med allmänheten.

Kartläggning

Behovet av en arkitekturpolicy är motiverat av att den kommunala samhällsbyggnadsprocessen i praktiken saknar en övergripande vägledning i frågan om arkitekturens och gestaltningens roll avseende de ekonomiska, ekologiska och sociala hållbarhetsaspekterna. Avsaknad av vägledning orsakar glapp mellan planering, genomförande och förvaltning där de ursprungliga ambitionerna om hållbar gestaltning ofta går förlorade.

I och med den nationella arkitekturpolicyn *Politik för gestaltad livsmiljö* uppmanar regeringen bland annat kommunerna att agera förebildligt i arbetet med utformningen av samhällets gemensamma miljöer. Även länsstyrelser, Boverket, Sveriges arkitekter och flera branschorganisationer uppmuntrar kommunerna att ta fram styrande dokument för ett mer strategiskt och tydligt arbete med arkitektur och gestaltning. Mer om behovet av och syftet med arkitekturpolicyn finns under rubriken *Fördjupad beskrivning av ärendet* nedan.

2025-05-13

Tidsplan

Framtagandet av arkitekturpolicyn beräknas ta 1,5 år. Dokumentet är klart för antagande av kommunfullmäktige runt årsskiftet 2026/2027.

Beslutsunderlag

Politik för gestaltad livsmiljö (Prop. 2017/18:110)

Ny strategi för levande och trygga städer (Skr. 2024/25:96)

Plan- och bygglagen (2010:900), PBL

Översiktsplan ÖP 2017 och fördjupade översiktsplaner (FÖP)

Vägledning för ett fossilfritt Vänersborg 2030

Kommunens inriktningsmål 2025-2027

Riktlinje för styrande dokument

Tjänsteskrivelse, miljö- och byggnadsförvaltningen, 2025-05-07

Bilagor

Projektplan Arkitekturpolicy, 2025-04-29

Sändlista

Kommunstyrelsen

Samhällsbyggnadsnämnden

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Kultur- och fritidsnämnden

Barn- och utbildningsnämnden

Socialnämnden

Projektplan Arkitekturpolicy

Inledning

Projektplanen ska vara vägledande vid framtagande av arkitekturpolicyn.

Uppdragsgivare

I konsekvensbeskrivningen till budgetunderlag för Mål- och resursplan som byggnadsnämnden tog beslut om 2024-04-08, BN.2024.19, § 38, framgår det att enligt vägledning för fossilfri strategi är Miljö- och byggnadsförvaltningen medansvarig för bland annat "Levande Centrummiljö". Som ett led i fullmäktiges uppsatta målvärde kopplat till fossilfri strategi, men även som en del i byggnadsnämndens grunduppdrag om att verka för en god bebyggd miljö, har byggnadsnämnden gett förvaltningen i uppdrag att ta fram en arkitekturpolicy. Syftet är att inspirera, bidra till samsyn och ge ökad kunskap om gestaltning av våra gemensamma livsmiljöer.

Ansvar för planering, byggande, förvaltning och utveckling av kommunens fysiska miljöer ligger i Vänersborg på olika nämnder. För att arbeta hållbart och utifrån ett helhetsperspektiv är det av principiell beskaffenhet att skapa ett nämndövergripande gemensamt förhållningssätt. Därför är bedömningen att arkitekturpolicyn behöver antas av kommunfullmäktige.

Enligt *Riktlinje för styrande dokument* behöver byggnadsnämnden begära ett igångsättningsbeslut av kommunstyrelsens ordförande.

Bakgrund

Flertalet kommuner i Sverige har valt att arbeta aktivt enligt *Politiken för gestaltad livsmiljö* som har antagits av regeringen 2018 som en nationell arkitekturpolicy. Det nationella målet för arkitektur-, form- och designpolitiken formuleras som:

"Arkitektur, form och design ska bidra till ett hållbart, jämlikt och mindre segregerat samhälle med omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer, där alla ges goda förutsättningar att påverka utvecklingen av den gemensamma miljön. Detta ska uppnås genom att:

- 1) hållbarhet och kvalitet inte underställs kortsiktiga ekonomiska överväganden,
- 2) kunskap om arkitektur, form och design utvecklas och sprids,
- 3) det offentliga agerar förebildligt,
- 4) estetiska, konstnärliga och kulturhistoriska värden tas till vara,
- 5) miljöer gestaltas för att vara tillgängliga för alla och
- 6) samarbete och samverkan utvecklas, inom landet och internationellt."

För att kunna agera förebildligt har de flesta kommunerna antagit eller påbörjat arbetet med framtagandet av kommunspecifika arkitekturpolicier eller -strategier. På så sätt ämnar kommunerna att säkerställa arkitektonisk kvalitet, det vill säga god gestaltning av byggnader och miljöer, i hela samhällsbyggnadsprocessen från planering till färdigt projekt samt vid förvaltning och utveckling av samhällets gemensamma fysiska miljöer.

Syfte och mål

Arkitekturpolicyn ska på ett översiktligt och enkelt sätt med grundprinciper förtydliga kommunens förhållningssätt avseende arkitektur och gestaltning vid utveckling av Vänersborgs fysiska miljöer. Den ska fungera både internt och externt som ett dialogverktyg om kvalitet (funktion & estetik) och hållbarhet (ekologisk & social) inom hela samhällsbyggnadsprocessen.

Syftet med framtagandet av en arkitekturpolicy är att

- inspirera,
- bidra till dialog och samsyn,
- öka kunskap om gestaltning av våra gemensamma livsmiljöer

Utöver detta är målet att med hjälp av policyn samla och harmonisera olika informativa och reglerande dokument som berör byggnation och utformning av den fysiska miljön i hela kommunen.

För att säkerställa ett förebildligt, samordnat, effektivt och transparent arbetssätt av kommunen som både beställare, byggherre, mark- och fastighetsägare och tillsynsmyndighet ska policyn tillämpas nämnd- och förvaltningsövergripande där samhällsbyggnadsprocessen berörs.

Denna projektplan anger organisation och inriktning för arbetet vid framtagande av arkitekturpolicyn.

Inriktning

Kommunens vision **Vänersborgs kommun – attraktiv och hållbar i alla delar, hela livet**, och inriktningsmålen 2025 – 2027 utgör viktiga utgångspunkter vid framtagandet av arkitekturpolicyn. Projektet kommer särskilt bidra till uppfyllelse av inriktningsmålet **Vänersborg är en ekologiskt hållbar kommun med minskad klimatpåverkan** men även de andra målen stödjas då utformningen av fysiska miljöer generellt påverkar människors **integration** och **delaktighet**, **trygghet** och **framtidsperspektiv**, uppfattning av **kommunal service** och **effektivitet** samt medarbetares arbetsmiljöer.

Arkitekturpolicyn blir kommunens samlade ställningstagande om gestaltningens roll i samhällsbyggnadsprocessen och ska:

- vara översiktlig och lättläst.

- vara ett kommunikativt och lättanvänt dialogverktyg.
- bidra till förutsägbarhet i byggandets alla skeden.
- begränsas till de viktigaste grundprinciperna och ett fåtal konkretiseringar.
- förankras och tas fram nämnd- och förvaltningsövergripande och i dialog med politiken, lokala näringsidkare, fastighetsägare och invånare.
- samla och underlätta harmoniseringen av kommunala riktlinjer och informationsmaterial som berör utformning av fysiska miljöer

Krav på projektet

Förutsättningar

Arkitekturpolicyn ska vara ett fristående dokument men *Översiktsplan 2017* för Vänersborgs kommun samt *flera fördjupade översiktsplaner (FÖP)* ger vägledning i form av prioriteringar, riktlinjer, inriktningar, preciseringar och avvägningar. Deras intentioner ska följas.

Program för bevarande och utveckling av Vänersborgs innerstad utgör ett viktigt kulturmiljöunderlag och ger viss vägledning i form av riktlinjer för bevarande, förtätning och påbyggnationer i centrum.

Planbestämmelser om utformning i gällande detaljplaner samt eventuella tillhörande *gestaltningssprogram* och *visionsbilder* behåller generellt giltigheten.

Projektet behöver förhålla sig till lagrummet som utgörs främst av *Miljöbalken (1998:808)*, *Plan- och bygglagen (2010:900)*, *Plan- och byggförordningen (2011:338)* samt *Boverkets nya byggregler*.

Projektet tar avstamp i den nationella arkitekturpolicyn *Politik för gestaltad livsmiljö (Prop. 2017/18:110)* och utvecklar de där formulerade målen utifrån just Vänersborgs perspektiv och behov. Även regeringens nya *Strategi för levande och trygga städer (Skr. 2024/25:96)* utgör ett viktigt underlag för projektet.

Avgränsningar

Arkitekturpolicyn ska gälla i hela kommunen och för samhällsbyggnadsprocessen i sin helhet.

Kopplingar till andra projekt/processer

Projektet knyter an till kommunens fysiska planering och andra projekt/processer såsom

- Hållbar utveckling av centrum och andra områden i staden Vänersborg
- Hållbar utveckling av landsbygden och tätorterna i kommunen
- Översikts- och detaljplanering
- Underhåll och drift av kommunala fastigheter och allmän plats
- Andra kommunala styrdokument
Ett befintligt styrdokument är *"Program för bevarande och utveckling Vänersborgs innerstad"* som är antaget av kommunfullmäktige.
Dokumentet avses underordnas policyn och revideras i vissa detaljer. För detta föreslås att dokumentet upphävs av kommunfullmäktige och antas av byggnadsnämnden i reviderad form som en riktlinje.

Genomförande

Projektorganisation

Miljö- och byggnadsförvaltningen ansvarar på nämndens delegation för att projektleda arbetet i samverkan med berörda nämnder.

Projektledningsgrupp

Stadsarkitekt (projektledare)

Bebyggelseantikvarie

Planarkitekt

Projektledningsgruppen träffas kontinuerligt under projektet och arbetar fram förslaget.

Initial politisk förankring

Efter igångsättningsbeslut av KSO bereder projektledaren politikerna i följande nämnder var sitt informations- och diskussionstillfälle: BUN, BN, KFN, MHN, SBN, SN. På så sätt kan policyarbetet med dess syfte och förväntade nytta i ett mycket tidigt skede presenteras och diskuteras med nämndpolitikerna som i sin tur får en tydligare grund för eventuell delegering till sina förvaltningar om det förvaltningsövergripande samarbetet.

Nämnd- och förvaltningsövergripande samarbete

Ett modernt och hållbart arbetssätt med samhällsbyggnadsprocessen förutsätter ett brett perspektiv som lämpligast uppnås genom att involvera kommunens alla olika kompetenser som finns fördelade på olika nämnder.

Projektledningsgruppens arbete med arkitekturpolicyn stäms därför kontinuerligt av med enskilda tjänstepersoner från olika nämnder inom

berörda ansvarsområden. Dialog och möten kommer att ske regelbundet dock med så liten tidsinsats som möjligt.

Varje deltagare i det förvaltningsövergripande arbete ansvarar för att stämma av arbetet i respektive organisation och återkoppla till projektledningsgruppen.

Följande kompetenser bedöms behövas lite mer regelbundet i det förvaltningsövergripande arbetet, i så fall uppskattningsvis 2 – 3 timmar per månad: näringslivsutvecklare, utvecklingsledare strategisk samhällsplanering, stadsträdgårdsmästare, mark- och exploateringsingenjör.

Andra kompetenser som behövs vid enstaka tillfällen kan vara kommunekolog, miljöstrateg, kommunikatör, BRÅ-samordnare, folkhälsosamordnare, planeringsingenjör, trafikingenjör, fastighetsförvaltare, projektledare bygg, kultursamordnare, representant för skolverksamheter och särskilda boenden.

Efter cirka halva projekttiden samt innan antagandet sker en återkoppling av projektledaren till nämnderna.

Förvaltningsövergripande referensgrupp

Samhällsbyggarna, ett befintligt större forum med tjänstepersoner med koppling till samhällsbyggnadsprocessen från samtliga förvaltningar samt representation från ABVB, används som referensgrupp under projektet för att få inspel från övriga förvaltningar. Avstämningar sker under ordinarie möten med Samhällsbyggarna.

Vid behov och i särskilda frågor kommer representanter från övriga förvaltningar att konsulteras (se avsnittet *Nämnd- och förvaltningsövergripande arbete* ovan).

Politisk referensgrupp

Samordningsgrupp för strategisk samhällsplanering fungerar som politisk referensgrupp för projektet. Samordningsgruppen hålls informerad om vad som händer i projektet och har möjlighet att göra inspel via diskussioner och workshops.

Aktiviteter

Lika viktigt som den politiska och interna samsynen är att skapa en allmän förståelse för gestaltningens möjligheter och arbetet med policyn. Det kräver ett aktivt arbetssätt och ett möte med människorna på ögonhöjd.

Framtagandet av arkitekturpolicyn bygger därför på en rad aktiviteter för olika målgrupper.

- Workshops. Diverse intressegrupper som exempelvis fastighetsägare, byggföretag eller centrumföretagare bjuds in till workshops om specifika teman.
- Enkät. Både digitalt på hemsidan och i sociala medier samt i pappersform på olika kommunala evenemang efterfrågas allmänhetens syn på Vänersborgs arkitektur och fysiska utveckling.
- Informationskvällar och föreläsningar upplyser invånare och företagare om exempelvis lagändringar, aktuella stadsbyggnadsfrågor eller intressant forskning.
- Arkitekter i skolan. Barnen ges möjlighet till att lära sig om gestaltning och utveckla ett kritiskt och kreativt förhållningssätt till sina omgivande livsmiljöer
- Utställningar och deltagande på kommunens olika evenemang som exempelvis Födelsedagsfirandet, AquaBlå, Hållbarhetsveckan m.m. ger möjlighet till att nå ut brett med information om policyarbetet.
- Tävlingar som exempelvis Arkitektur- och byggnadsvårdspriset, fotografi- eller pepparkakshus-tävling ökar intresse för reflektion om gestaltning.
- Arkitekturhelg. En helg om året öppnas portar till intressanta byggnader, utställningar och föreläsningar om stadsbyggnad och arkitektur.

Vissa aktiviteter bör fortsätta även efter policyarbetet är avslutat för att hålla samtalet om gestaltade livsmiljöer vid liv och säkra tillämpningen av arkitekturpolicyn.

Förankring och kommunikation

Projektledaren har övergripande ansvar för kommunikationen.

Förankring och kommunikation är fundamentalt för arbetet och en stor del av arbetet med arkitekturpolicyn kommer göras i dialog med olika berörda intressegrupper. Detta för att både målinriktat informera och inspirera samt för att inhämta lokala kunskaper, synpunkter och idéer. Viktigt är exempelvis att på rätt sätt bjuda in allmänheten till deltagande i aktiviteterna och återkoppla där dialoger förs. Både politikens, branschens, invånarnas och näringslivets delaktighet vid framtagandet är grunden till en gemensam syn på gestaltningens möjligheter och policyns framtida användbarhet.

Därför ska vid uppstart av arkitekturpolicyarbetet en kommunikationsplan tas fram.

Projektkostnader

Projektledning inryms i Miljö- och byggnadsförvaltningens budget. Kostnader för nämnd- och förvaltningsövergripande arbete belastar respektive verksamhet.

Kostnader för exempelvis aktiviteter, workshops, särskilt arbetsmaterial, lokalhyra eller eventuella föreläsare som inte ryms inom annan samarbetande verksamhets ansvarsområde (se nästa stycke) täcks av Miljö- och byggnadsförvaltningens budget. Omfattningen av aktiviteterna anpassas till förvaltningens budgetram.

Vissa aktiviteter kan genomföras i samband med kommunens reguljära evenemang och i samverkan med olika kommunala förvaltningar, organisationer eller föreningar. Här finns stor möjlighet till synergier och samnyttjande av resurser.

Tidplan

Arkitekturpolicyarbetet beräknas pågå till slutet av 2026.

Uppstartsfasen med initial förankring i de olika nämnderna, framtagande av kommunikationsplan och grovplanering av aktiviteter beräknas ta ca 3 månader.

Genomförandefasen påbörjas på hösten med en kommunikationsinsats till allmänheten. Enkät och inlägg i sociala medier följs under åren 2025 och 2026 av olika workshops och utställningar, aktiviteter som föreläsningar och tävlingar samt deltagande på kommunens olika reguljära evenemang.

Främst genom enkäter och workshops samlas in kunskap och synpunkter från invånarna, politiken, branschen och det lokala näringslivet. Grundprinciper utarbetas enligt den insamlade informationen som ska ge en samlad syn på arkitekturens/gestaltningens möjligheter och vikt för utvecklingen av Vänersborgs kommun. Eventuellt behov av nya eller översyn av befintliga styrande dokument inom byggandet (t.ex. riktlinjer) identifieras och noteras i en handlingsplan. Grundprinciperna och eventuell handlingsplan förankras med kommunens olika nämnder och med kommunstyrelsen under andra hälften 2026. Arkitekturpolicyn färdigställs för antagandet av kommunfullmäktige i slutet av 2026.

Projektavslut

När arkitekturpolicyn är antagen avslutas projektet med en bred kommunikationsinsats till allmänheten. Policyn ska hållas tillgänglig på kommunens hemsida. Uppföljning ska ske efter ett år av hur policyn har använts i de olika skeden i samhällsbyggnadsprocessen. Ansvarig för uppföljningen är Miljö- och byggnadsförvaltningen.

2025-09-08

Dnr: KS 2025/264

Handläggare

Pål Castell

pal.castell@vanersborg.se

0521-72 10 91

Igångsättningsbeslut för att ta fram en arkitekturpolicy

Beslut

Kommunstyrelsen beviljar byggnadsnämnden igångsättningsbeslut för framtagande av en arkitekturpolicy.

Sammanfattning

Byggnadsnämnden ser med utgångspunkt i den nationella arkitekturpolicyn *Politik för gestaltad livsmiljö* (Prop. 2017/ 18:110) behov av att kommunen tar fram en egen arkitekturpolicy. Syftet är att inspirera, bidra till dialog och samsyn samt att öka kunskapen om vikten av arkitektur och gestaltning av våra gemensamma livsmiljöer som är avgörande för kommunens attraktivitet och för allas trygghet och livskvalitet. Policyn ska vara generell och definierar ett gemensamt förhållningssätt för ett samordnat agerande. Enligt framtagen projektplan ska arbetet ska ledas av Miljö- och byggnadsförvaltningen, men ske genom nämnds- och förvaltningsövergripande samarbete och i dialog med intressenter utanför kommunorganisationen. Det förväntas ta 1½ år innan en färdig arkitekturpolicy kan antas av kommunfullmäktige.

Enligt Vänerns kommuns *Riktlinje för styrande dokument* krävs ett igångsättningsbeslut av kommunstyrelsen innan en nämnds arbete kan starta.

Regelverk

Beslutet är fattat med stöd av delegeringsordning för kommunstyrelsen/delegeringsordning för personal- och organisationsfrågor, antagen den 9 oktober 2024 § 163/ 9 oktober 2024 § 164, punkten 2.14 - Igångsättningsbeslut för framtagande av styrande dokument som ska beslutas av kommunfullmäktige eller kommunstyrelsen.

Underlag

Byggnadsnämndens beslut 2025-05-13, § 41

Projektplan Arkitekturpolicy, 2025-04-29

Benny Augustsson

Förtroendevald

Sändlista för beslut

Byggnadsnämnden

Postadress:

Vänerns kommun
462 85 Vänernsborg

Besöksadress:

Sundsgatan 29
Vänernsborg

Telefon:

0521-72 10 00

Webbplats:

www.vanersborg.se

E-post:

kommun@vanersborg.se

Vänersborgs kommun

Detta dokument är elektroniskt signerat och juridiskt bindande.

Signed by: BENNY AUGUSTSSON

Date: 2025-09-08 16:34:17

BankID refno: 019929bf-9c6e-7d47-91be-77341dffbac2

Benny Augustsson

Signature reference: 10008e6a-8816-4b62-86c4-ede377700bc2

Kopia/bekräftelse på e-signerat dokument.

Ankom: 2025-11-24 Ärende: ALLM.2025.1483 Handling: 1982986

Fastställd datum

2025-11-26

Diarienummer

ALLM.2025.1479

Handläggare

Lisa Rex

lisa.rex@vanersborg.se

0521 72 16 23

Mottagare

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Verksamhetsplan inklusive detaljbudget 2026

Förslag till beslut

1. Miljö- och hälsoskyddsnämnden fastställer verksamhetsplan 2026-2028, inklusive detaljbudget 2026 utifrån den av Kommunfullmäktige beslutade och tilldelade budgetramen för 2026.
2. Miljö- och hälsoskyddsnämnden fastställer den till verksamhetsplanen bilagda tillsynsplanen för 2026.

Sammanfattning av ärendet

Verksamhetsplanen är nämndens beskrivning av den planerade verksamheten under ett verksamhetsår. Verksamhetsplanen utgör planering utifrån grunduppdraget samt kommunfullmäktiges inriktningsmål, tilldelade målvärden och riktade uppdrag som beslutats i Mål- och resursplan 2026-2028. I processen konstaterar nämnden att man inte har några förslag till invånardialoger och därmed finns inte heller denna rubrik med i nämndens verksamhetsplan.

Till verksamhetsplanen biläggs också tillsynsplan. I tillsynsplanen framgår aktiviteter som planeras att genomföras inom tillsynsuppdraget. Planen utgår från de resurser som förväntas finnas tillgängliga under 2026. Tillsynsplanen inkluderar även en verksamhetsplanering för naturvårdsarbetet 2026.

Eddie Sandin

Förvaltningschef

Bilagor

Verksamhetsplan inklusive detaljbudget 2026-2028

Tillsynsplan för 2026, inklusive verksamhetsplanering för naturvårdsarbetet

Sändlista

Kommunstyrelsen

Vänersborgs kommun

Verksamhetsplan 2026-2028

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Innehållsförteckning

Verksamhetsplan 2026-2028.....	1
1 Inledning.....	4
1.1 Verksamhetsbeskrivning och organisation.....	4
2 Inriktningsmål, tilldelade målvärden och riktade uppdrag.....	5
2.1 Våra invånare ska ha mer jämställda och jämlika förutsättningar att påverka sina liv.....	5
2.2 Fler barn och unga uppnår bättre skolresultat och fullföljer sina studier.....	6
2.3 Vänersborg är en ekologiskt hållbar kommun med minskad klimatpåverkan.....	7
2.4 Vänersborgs kommun har en god service och hög effektivitet gentemot våra invånare och företag.....	7
2.5 Våra medarbetare ska ges förutsättningar för ett friskt och hållbart arbetsliv.....	9
3 Nämndens förväntade resultat.....	10
3.1 Våra invånare ska ha mer jämställda och jämlika förutsättningar att påverka sina liv.....	10
3.2 Fler barn och unga uppnår bättre skolresultat och fullföljer sina studier.....	10
3.3 Vänersborg är en ekologiskt hållbar kommun med minskad klimatpåverkan.....	10
3.4 Vänersborgs kommun har en god service och hög effektivitet gentemot våra invånare och företag.....	11
3.5 Våra medarbetare ska ges förutsättningar för ett friskt och hållbart arbetsliv.....	11
3.6 Nämndens förväntade resultat inom verksamhetens grunduppdrag.....	11
4 Ekonomisk översikt.....	12
5 Nämndspecifik ekonomi.....	12
Effektiviseringar.....	12
Intäkter.....	12
Fördelning av ekonomiska resurser.....	13
Fördelning av personella resurser.....	14

Förklaring av symboler

Uppdragsgivare:

 Kommunfullmäktige

 Nämnd

Mått/verksamhetsmått:

 Mått för fullmäktiges inriktningsmål

 Mått för förväntat resultat

 Kolada

Agenda 2030:

- 1. Ingen fattigdom
- 2. Ingen hunger
- 3. Hälsa och välbefinnande
- 4. God utbildning för alla
- 5. Jämställdhet
- 6. Rent hav och sanitet
- 7. Hållbar energi för alla
- 8. Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt
- 9. Hållbar industri, innovationer och infrastruktur
- 10. Minskad ojämlikhet
- 11. Hållbara städer och samhällen
- 12. Hållbar konsumtion och produktion
- 13. Bekämpa klimatförändringarna
- 14. Hav och marina resurser
- 15. Ekosystem och biologisk mångfald
- 16. Fredliga och inkluderande samhällen
- 17. Genomförande och globalt partnerskap

1 Inledning

1.1 Verksamhetsbeskrivning och organisation

Miljö- och hälsoskyddsnämnden är den nämnd som av kommunfullmäktige fått i uppdrag att fullgöra kommunens uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet. Nämndens grunduppdrag handlar således till största delen om tillsynsarbete med syfte att tillse att lagar och regler efterlevs. Detta görs huvudsakligen genom information, vägledning, rådgivning och kontroller. Fullständigt ansvar framkommer av reglemente fastställt av kommunfullmäktige.

Inför varje år fastställer nämnden en tillsynsplan som visar vilka tillsynsinsatser som prioriteras och planeras utifrån de resurser som nämnden förfogar över. Tillsynsplan och verksamhetsplan beslutas normalt samtidigt då de tillsammans visar hur tillgängliga resurser fördelas och ska ses som ett komplement till varandra.

Utöver tillsynsuppdraget ansvarar nämnden också för det övergripande naturvårdsarbetet i kommun.

Nämnden delar förvaltningsorganisationen med Byggnadsnämnden. Verksamheten Miljö- och hälsa, bestående av 19 medarbetare, arbetar uteslutande för och tillsammans med Miljö- och hälsoskyddsnämnden. Verksamheten är uppdelad i följande team:

Små avlopp, Hälsoskydd, Livsmedel, Miljöskydd, Tobak och Naturvård.

2 Inriktningsmål, tilldelade målvärden och riktade uppdrag

2.1 Våra invånare ska ha mer jämställda och jämlika förutsättningar att påverka sina liv

Beskrivning

Våra invånare ges lika möjligheter att forma sin framtid, där lokala skillnader utifrån livssituation, boendeplats och ekonomi utjämnas. Den sociala inkluderingen medför att invånarna kan påverka och delta i samhället oavsett bakgrund, där olika insatser riktas beroende på skillnader i olika boendedelar. Kommunens verksamheter arbetar i samverkan med fler organisationer och föreningar för att minska effekterna av socioekonomiska faktorer, där ett rättighetsbaserat perspektiv ger möjlighet till utbildning, bostad och arbete.

Agenda 2030 mål:

- 1. Ingen fattigdom
- 8. Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt
- 10. Minskad ojämlikhet
- 16. Fredliga och inkluderande samhällen

Styrdokument

Policy för invånardialog

Policy för IT-utveckling och digitalisering

Program för arbete med kultur för barn och unga i Vänersborgs kommun

Strategi - Det goda livet i Dalsland

Strategi för full delaktighet

Målvärde	Utgångsläge	Ambitionsnivå 2026	Ambitionsnivå 2028
 Invånare 16-84 år med avsaknad av tillit till andra, andel (%)	Tertial 3 2024 32,6 %	31 %	29,6 %

Riktat uppdrag	År för genomförande
Genomföra Handlingsprogrammet för förebyggande arbete för barn och unga, och leda implementeringen av nya socialtjänstlagen, avseende samma målgrupp	2026
	2027
Beskrivning av uppdrag	2028
I Mål- och resursplanen 2025-2027 har kommunstyrelsen tilldelats ett samordningsuppdrag att ta fram ett handlingsprogram för målgruppen barn och unga. Programmet ska arbetas fram nämndsövergripande samt i samarbete med civilsamhället. Syftet är att utveckla och stärka sociala insatser för barn och unga och deras föräldrar med både främjande och förebyggande arbete. Den nya socialtjänstlagen har ett genomgående fokus på tidiga insatser i förebyggande och främjande syfte. Lagstiftarna önskar mer proaktiva insatser i stället för reaktiva insatser och ett bredare grepp som omfattar individ, grupp och även hela samhället. Intentionen i lagstiftningen sammanfaller i mångt och mycket med intentionen i pågående uppdrag om Handlingsprogrammet för barn och unga. Av den anledningen görs ett tillägg att också leda och samordna implementeringen av nya socialtjänstlagen i de delar den riktar sig mot målgruppen barn och unga. För arbetet avsätts 9 800 tkr till olika insatser. Samordningsresurs finansieras under 2026 med 500 tkr inom anslag för "socialt inkluderande och trygghetsskapande åtgärder" och uppdraget vidgas till samtliga nämnder.	

2.2 Fler barn och unga uppnår bättre skolresultat och fullföljer sina studier

Beskrivning

Barn och unga ges goda framtidsmöjligheter där skolan erbjuder individuellt stöd förebyggande och tidiga insatser med början i förskolan. Kommunens olika verksamheter arbetar för att främja faktorer som påverkar skolresultat såsom arbetsmiljö, fysiska miljöer, hemförhållanden, fritidsmöjligheter och stöd i unga år. Fullföljda studier ökar möjligheterna att välja en sysselsättning som upplevs stimulerande och att nå egenförsörjning.

Agenda 2030 mål:

- 3. Hälsa och välbefinnande
- 4. God utbildning för alla
- 11. Hållbara städer och samhällen

Styrdokument

Biblioteksplan
Cykelplan
Måltidspolicy
Personalpolicy
Policy för invånardialog
Program för arbete med kultur för barn och unga i Vänersborgs kommun
Program för fortsatt utveckling av sportcentrum
Riktlinjer Arbetsmiljö
Strategisk integrationssamverkan
Vägledning för att stärka barnets rättigheter i Vänersborgs kommun

2.3 Vänersborg är en ekologiskt hållbar kommun med minskad klimatpåverkan

Beskrivning

Den ekologiskt hållbara kommunen bidrar till att vårda våra resurser för nuvarande och framtida invånare. Kommunens Miljöprogram 2030 och Strategin för ett fossilfritt Vänersborg 2030 värnar om hela den geografiska kommunen, och ökad kunskap hos invånarna underlättar för klimativänliga val. Nya klimatsmarta lösningar och teknisk innovation leder till minskad miljöpåverkan såsom fossiloberoende, hållbar konsumtion, upphandling och inköp. Miljöperspektivet beaktas vid kommunens beslutsfattande och olika former av samverkan.

Agenda 2030 mål:

- 7. Hållbar energi för alla
- 9. Hållbar industri, innovationer och infrastruktur
- 12. Hållbar konsumtion och produktion
- 13. Bekämpa klimatförändringarna

Styrdokument

Fossilfri strategi
Kommunikationspolicy
Miljöstrategi
Måltidspolicy
Naturvårdsstrategi
Näringslivsstrategi Vänersborgs kommun 2025-2030
Parkeringspolicy
Policy för invånardialog
Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland
Riktlinjer för kommunala markanvisningar och exploateringsavtal
Översiktsplan

Målvärde	Utgångsläge	Ambitionsnivå 2026	Ambitionsnivå 2028
 Klimatlöften för kommunen	23 av 24 klimatlöften påbörjade eller uppfyllda (2024)	Samtliga klimatlöften är påbörjade eller uppfyllda	Samtliga klimatlöften är uppfyllda

2.4 Vänersborgs kommun har en god service och hög effektivitet gentemot våra invånare och företag

Beskrivning

Företag och invånare i Vänersborgs kommun möts av ett gott bemötande och en hög tillgänglighet där kommunens verksamheter håller en god kvalitet. Det är enkelt att få kontakt med kommunen, och den digitala servicen leder till mer effektiva flöden inom och mellan olika förvaltningar. Företag i kommunen ges möjlighet att expandera, där kommunen kan bistå med tillgänglig mark och lokaler när nya och

befintliga företag vill verka och etablera sig i kommunen. Våra invånare är nöjda med den välfärd vi levererar. Kvalificerad personal leder till en god kvalitet i våra verksamheter, där innovation och teknik bidrar till att effektiviteten är hög.

Agenda 2030 mål:

- 8. Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt
- 9. Hållbar industri, innovationer och infrastruktur
- 10. Minskad ojämlikhet

Styrdokument

Cykelplan
 Fastighetsstrategi
 Fiberstrategi
 Kommunikationspolicy
 Näringslivsstrategi Vänersborgs kommun 2025-2030
 Parkeringspolicy
 Personalpolicy
 Policy för IT-utveckling och digitalisering
 Policy för socialt företagande
 Policy för uthyrning av kommunala lokaler som uppbär kommunalt stöd
 Policy mot korruption, mutor och jäv
 Program rörande privata utförare
 Riktlinjer för kommunala markanvisningar och exploateringsavtal
 Riktlinjer för Vänersborgs kommuns styrning och ledning
 Strategi för full delaktighet

Målvärde	Utgångsläge	Ambitionsnivå 2026	Ambitionsnivå 2028
 Företagsklimat Insikt - Totalt, Index	2024 73,49	75	76
 Mätning av företagsklimatet, sammanfattande omdöme (svenskt näringsliv)	Tertial 2 2025 3,43	3,6	3,65

Riktat uppdrag	År för genomförande
Bättre utnyttjande av lokaler och anläggningar <i>Beskrivning av uppdrag</i> Öka samnyttjandet av kommunens lokaler och anläggningar och tillgängliggöra lokaler för andra verksamheter när de inte utnyttjas. Kommunalt finansierade lokaler och anläggningar är viktiga mötesplatser för invånare, föreningslivet och civilsamhälle. Genom ett ökat samnyttjande av lokaler kan kommunens verksamheter minska sina lokalkostnader samtidigt som fler lokaler kan tillgängliggöras för föreningslivet. Kommunens lokaler ska tillgängliggöras för andra verksamheter när de inte används där så är möjligt. Uppdraget till nämnderna är att inventera verksamheternas lokaler för att identifiera möjligheter till uthyrning. Klart senast 2026.	2025 2026

Riktat uppdrag	År för genomförande
Genomföra landsbygdsprogram	2026
Beskrivning av uppdrag	2027
I mål- och resursplan 2025-2027 gavs uppdraget att ta fram ett Landsbygdsprogram. Arbetet går vidare i genomförandefas och ska vara infört under 2027. Våra landsbygdsområden ska vara livskraftiga med likvärdiga möjligheter till företagande, arbete, boende och välfärd. Behovet av att tillgodose trygga och bra boendemöjligheter är en självklar del i allmännyttans uppdrag även i kommunens tätorter. Infrastrukturen är avgörande för att binda ihop alla kommundelar för att få en livskraftig kommun där möjligheten till fiber, mobiltäckning och kommunalt vatten och avlopp ses som en del i att utveckla Vänersborgs kommun. Landsbygden bidrar till att stärka Sveriges konkurrenskraft i en utveckling mot en cirkulär, biobaserad och fossilfri ekonomi och till ett hållbart nyttjande av naturresurserna samt till att relevanta miljö kvalitetsmål uppfylls. Medel avsattes som ett tillfälligt anslag 2025 för framtagande av handlingsprogrammet. Genomförandestart sker 2026 inom befintlig ram och eventuell ändrad ambitionsnivå kommande år hanteras i budgetprocessen inför år 2027.	2028
Digitalisering först	2026
Beskrivning av uppdrag	2027
I 2025 års budget omprioriterades medel inom kommunstyrelsens ram för digitalisering. Uppdraget växlas upp från och med 2026 och avser samtliga nämnder. För att möta krav och förväntningar behöver kommunen öka omställningstakten för att klara grunduppdraget i takt med att personalbristen ökar. Digitaliseringen ska erbjuda en enklare vardag för invånare, en öppnare förvaltning som stöder innovation och delaktighet samt högre kvalitet och effektivitet i verksamheten. Behovet av nya digitala verktyg så som e-tjänster, artificiell intelligens och digitala lärplattformar är stort och med stöd av data driven beslutsfattande ska kommunen få ännu bättre beslutsunderlag. Kommunens verksamheter behöver synliggöra de digitala tjänsterna och säkerställa digital inkludering. Digitala lösningar behöver alltid prövas mot ökade risker för dataintrång, cyberangrepp och informationsläckage. Uppdraget finansieras inom ram av respektive nämnd där nytta uppstår i verksamheten.	2028

2.5 Våra medarbetare ska ges förutsättningar för ett friskt och hållbart arbetsliv

Beskrivning

Vi ska ha en arbetsmiljö som ger förutsättningar för ett friskt och hållbart arbetsliv. I Vänersborgs kommun ska medarbetarna vara delaktiga och ha förståelse för sina uppdrag och sina roller. För att få en engagerad personal krävs ett tryggt och stabilt ledarskap som når ut till samtliga medarbetare i vår kommun. Personalpolicyn och samverkansavtalet med de fackliga organisationerna ska vara grunden i arbetet.

Styrdokument

Anvisning för visseblåsning
Kommunikationspolicy
Miljöstrategi
Pensionspolicy
Personalpolicy
Policy för IT-utveckling och digitalisering
Riktlinjer Arbetsmiljö
Strategi för full delaktighet

Målvärde	Utgångsläge	Ambitionsnivå 2026	Ambitionsnivå 2028
 Medarbetarengagemang (HME) totalt kommunen - Totalindex	Tertial 3 2024 79,83	81	82
 Sjukfrånvaro kommunalt anställda totalt, (%)	Tertial 3 2024 9,2 %	8,7 %	8,2 %

3 Nämndens förväntade resultat

I detta avsnitt finns Miljö och hälsoskyddsnämndens förväntade resultat och uppdrag kopplat till respektive inriktningsmål samt kopplat till grunduppdraget.

3.1 Våra invånare ska ha mer jämställda och jämlika förutsättningar att påverka sina liv

Förväntat resultat - uppnå	Utgångsläge	Ambitionsnivå 2026	Ambitionsnivå 2028
 Förvaltningen ska utföra riktade informationsinsatser/tillsynskampanjer kopplat till nämndens uppdrag		2	2
 Förvaltningen ska årligen erbjuda praktikplatser	2	2	2

3.2 Fler barn och unga uppnår bättre skolresultat och fullföljer sina studier

Förväntat resultat - uppnå	Utgångsläge	Ambitionsnivå 2026	Ambitionsnivå 2028
 Förvaltningen ska årligen erbjuda praktikplatser	2	2	2
 Tillsyn av samtliga skola/förskola samt enskild pedagogisk omsorg ska ske inom kommande 3 års perioden		20 %	100 %

3.3 Vänersborg är en ekologiskt hållbar kommun med minskad klimatpåverkan

Förväntat resultat - uppnå	Utgångsläge	Ambitionsnivå 2026	Ambitionsnivå 2028
 Antalet tillsyner av små avlopp, där information om bristande avlopp ska prioriteras, ska öka		130	150

Förväntat resultat – genomföra	År för genomförande
 Samtliga fastigheter som idag inte har kommunalt VA ska vara registerförda senast utgången av 2027	2026 2027

3.4 Vänersborgs kommun har en god service och hög effektivitet gentemot våra invånare och företag

Förväntat resultat - uppnå	Utgångsläge	Ambitionsnivå 2026	Ambitionsnivå 2028
 Nöjda tillståndssökande av enskilt avlopp, index	73	70	70
 NKI inom Miljö och hälsa	71	78	79
 NKI inom Livsmedel	87	82	83
 Förvaltningen ska utföra riktade informationsinsatser/tillsynskampanjer kopplat till nämndens uppdrag		2	2

3.5 Våra medarbetare ska ges förutsättningar för ett friskt och hållbart arbetsliv

Förväntat resultat - uppnå	Utgångsläge	Ambitionsnivå 2026	Ambitionsnivå 2028
 Medarbetarengagemang (HME) miljö- och hälsoskyddsnämnden	83	83	83

3.6 Nämndens förväntade resultat inom verksamhetens grunduppdrag

Förväntat resultat – genomföra	År för genomförande
Genomför minst en processkartläggning	2025
Beskrivning av uppdraget	2026
Genomföra minst en processkartläggning till den nivå som behövs för att processen ska kunna synliggöras för den processen berör på kommunens hemsida samt beskrivas i en skriftlig rutin.	2027

4 Ekonomisk översikt

Resultaträkning

Resultaträkning Mnkr	Budget 2026	Budget 2025	Bokslut 2024
Statsbidrag	0	0	0,2
Övriga intäkter	5,2	5,3	4,4
Summa intäkter	5,2	5,3	4,6
Personalkostnader	15,0	15,0	13,7
Omkostnader	2,5	2,4	2,6
Ränta och avskrivning	0,1	0,1	0,1
Summa kostnader	17,6	17,5	16,4
Nettokostnader	12,4	12,2	11,8

5 Nämndspecifik ekonomi

Enligt beslut om Mål- och resursplan 2026–2028 fastställde kommunfullmäktige miljö- och hälsoskyddsnämndens budgetram 2026 till 11 828 tkr. Miljö- och hälsoskyddsnämndens budgetram 2026 utökas med sammanlagt 61 tkr jämfört med 2025. Detta till följd av att personalomkostnadspålägget höjs och därmed justerades budgetramen upp med 44 tkr. Även internräntan höjs vilket tillför nämnden 21 tkr. Utifrån ambition om effektivare inköp justeras ramen ned med 3 tkr.

Timtaxan ökas inför 2026 med 0,7 % enligt PKV, prisindex för kommunal verksamhet, vilket väntas öka intäkterna med ca 37 tkr. 31% av de budgeterade kostnaderna planeras täckas av avgifter under 2026.

Efter detta beslut har nämndens ram justerats upp med 530 tkr för lönerevision vilket ger en total budgetram för 2026 om 12 358 tkr.

Effektiviseringar

Arbete pågår med att utveckla digitala utskick direkt från ärendehanteringssystem till digital brevlåda, vilket lett till minskade portokostnader och smidigare utskick. Samtidigt ökar kostnaderna för systemen för digitala utskick, vilket gör att det i dagsläget inte blir någon ekonomisk vinst.

Intäkter

Följande förändringar har identifierats på intäktssidan jämfört med 2025:

- Hälsoskydds intäkter väntas minska med 32 tkr jämfört med budget 2025. 2025 höjdes intäktsbudgeten tillfälligt till följd av flera planerade intäktsgivande projekt.

- Miljöskydds intäkter väntas minska med 87 tkr. Miljöskydd väntas få lägre intäkter än budgeterat på 2025. Från 2024 till 2025 höjdes miljöskydds intäktsbudget från 1 700 tkr till 2 012 tkr. Denna budget prognostiseras inte uppnås fullt ut 2025. Budgeten för 2026 har därför justerats ner till 1 925 tkr.
- Intäktsbudgeten för livsmedelsverksamheten från 2025 på 1 mnkr bibehålls.
- Inom avlopp väntas det riktade uppdraget om inventering av fastigheter utan kommunalt VA leda till minskade intäkter per årsarbetskraft men på totalen väntas utökningen av en ytterligare årsarbetskraft på helår öka intäkterna med 100 tkr.
- Intäktsbudgeten för tobaksverksamheten sänks med 70 tkr, främst pga färre nyregistreringar och färre objekt.
- Intäktsbudgeten för receptfria läkemedel ökar något till följd av flera tillsynsobjekt.

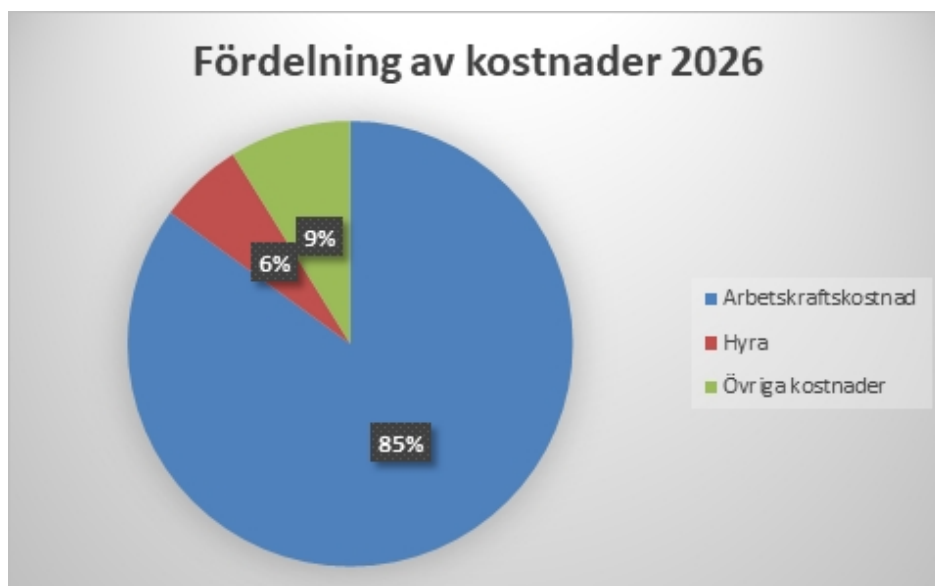
Verksamhet	Intäktsbudget 2026	Intäktsbudget 2025	Intäktsbudget 2024
Hälsoskyddsverksamhet	700 000	732 000	600 000
Miljöskyddsverksamhet	1 925 000	2 012 000	1 700 000
Livsmedelsverksamhet	1 000 000	1 000 000	1 100 000
Avloppsverksamhet	1 200 000	1 100 000	950 000
Tobaksverksamhet	380 000	450 000	430 000
Receptfria läkemedel	18 000	13 000	12 000
TOTALT RAPPORTEN	5 223 000	5 307 000	4 792 000

Fördelning av ekonomiska resurser

Alla nämndens resurser är fördelade till en verksamhet, Miljö och hälsa. Nedan följer en beskrivning av hur de ekonomiska resurserna fördelas inom verksamheten.

Naturvård har behov av förstärkning av arbetskraft. Budgetutrymmet är inte tillräckligt för att anställa ny personal och därför planeras konsulttimmar köpas in för att avlasta befintlig personal om ca 270 tkr. Denna kostnad ingår i "Övriga kostnader" i diagrammet nedan.

Diagrammet nedan visar hur verksamhetens totala kostnader är fördelade. Arbetskraftskostnaderna är i särklass den största kostnaden och upptar 85 %.

I tabellen nedan framgår hur arbetskraftskostnaderna tillika merparten av de ekonomiska resurserna fördelas på de olika verksamhetsgrenarna.

Fördelning av personella resurser

Verksamhet	Årsarbetskrafter
Ledning inkl. ekonomi och verksamhetsutveckling	2
Registratur och systemstöd	1
Hälsoskydd	3
Livsmedel	2
Miljöskydd	4,6
Små avlopp	3,8
Tobak	1
Naturvård	2
Totalt	19,4

Vänersborgs kommun

Tillsynsplan 2026

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Miljö- och hälsoskyddsnämndens tillsynsplan 2026

	Förväntad tid (h) för tillsyn 2026
Avgiftsfinansierad verksamhet	
Hälsoskydd	860
Livsmedel	870
Miljöskydd	2924
Små avlopp	1261
Tobak m.m.	450
<i>Totalt</i>	<i>6365</i>
Anslagsfinansierad verksamhet	
Hälsoskydd	1990
Livsmedel	970
Miljöskydd	1676
Små avlopp	1723
Tobak m.m.	450
<i>Totalt</i>	<i>6809</i>

Tillsynen inom miljö- och hälsoskydd ska säkerställa syftet med miljöbalken, att främja en god hälsa och bra miljö för medborgarna, samt skydda dem mot störningar. För varje verksamhetsår ska, i enlighet med Miljötillsynsförordningen (SFS 2011:13), en samlad tillsynsplan upprättas som omfattar myndighetens ansvarsområde enligt miljöbalken. Tillsynsplanen ska grundas på myndighetens framtagna behovsutredning över tillsynsbehovet samt på registret över de tillsynsobjekt som behöver återkommande tillsyn.

Tillsynsplanen är uppdelad på fem myndighetsområden:

- Hälsoskydd
- Livsmedel
- Miljöskydd
- Små avlopp
- Tobak, läkemedel och rökfria miljöer

Livsmedelslagstiftningens syfte är att skydda konsumenterna så att de inte blir sjuka eller lurade av maten de äter. Miljö- och hälsoskyddsnämnden är tillsynsmyndighet för de livsmedelsverksamheter som bedrivs i kommunen och ska kontrolleras dessa verksamheter regelbundet.

Detta dokument innehåller även en verksamhetsplanering för naturvård.

	Förväntat antal objekt	Förväntat antal ärenden/tillsynsaktiviteter	Förväntad tid (h) för tillsyn 2026
Avgiftsfinansierad verksamhet			
Förhandsdebiterad tillsyn	75	61	370
Anmälning- och tillståndsärenden		35	60
Händelsestyrd tillsyn		21	55
Behovsprioriterad tillsyn	583	85	375
<i>Totalt</i>		<i>202</i>	<i>860</i>
Anslagsfinansierad verksamhet			
Planerad tillsyn		9	850
Klagomål ej befogade		25	225
Händelsestyrd tillsyn			635
Interna processer, remisser m.m.			280
<i>Totalt</i>		<i>34</i>	<i>1990</i>

Beskrivning av verksamheten

Inom hälsoskydd utövas tillsyn och rådgivning enligt miljöbalkens 9:e kapitel och strålskyddslagen. Hälsoskyddstillsynen syftar till att skydda människors hälsa i bostäder, offentliga eller allmänna lokaler och lokaler där människor får vård eller behandling. Nämndens ansvar är att tillse att verksamhetsutövarna undanröjer och förebygger olägenheter.

Tillsyn av anmälningsskyldiga verksamheter (H-objekt) prioriteras och sker med regelbundna intervall. 2023 infördes årsavgift i taxan och de flesta H-objekt (75 stycken) betalar en årlig avgift. Ej anmälningsskyldiga verksamheter (UH-objekt) omfattas av behovsprioriterad tillsyn och har ett lägre tillsynsbehov. Ofta bedrivs tillsynen i projektform. Det finns här ett fortsatt behov av att inventera vilka verksamheter som finns i kommunen och detta kommer att göras område för område inför tillsyn.

Inkommande ärenden utgörs till viss del av anmälningar av nya verksamheter, renhållningsdispenser och ansökningar om djurhållning i detaljplanlagt område. Vi ger rådgivning och besvarar frågor via telefon och mail från invånare och verksamheter. En stor del av den händelsestyrda tillsynen utgörs av klagomål i bostäder eller lokaler. Av samtliga klagomålsärenden är cirka 15–30 procent befogade och kan debiteras för. Övriga klagomålsärenden behöver ändå handläggas vilket kan vara ganska tidskrävande. Utöver tillsyn och inkommande ärenden yttrar vi oss i bygglovsremisser och detaljplaner samt externa remisser.

Utifrån EU:s badvattendirektiv har kommunen ansvar för att sköta EU-baden. Vi samordnar och utför provtagning under sommaren och informerar allmänheten, samt avråder från bad vid behov.

De nationella miljömål som hälsoskyddsarbetet främst bidrar till är Giftfri miljö, Frisk luft, God bebyggd miljö och Säker strålmiljö. Som ett exempel på det sistnämnda arbetar vi aktivt med tillsyn av radon i flerbostadshus där vi initierar ett antal ärenden varje år mot fastighetsägare med målet att radon ska mätas i alla flerbostadshus var tionde år. Till villaägare ges information och stöd om radonmätning.

I Miljöprogram 2030 för Vänersborgs kommun bedrivs hälsoskyddstillsyn främst inom fokusområdet Trygg miljö för stora och små. Vid tillsyn och rådgivning i skolor uppmärksammar vi inomhusmiljöer, kreativa skolgårdar, minskad användning av hälsostörande ämnen, samt minskad exponering för radon, UV-ljus och buller. Tillsyn på skolor och förskolor planeras under 2026 att genomföras med temat inomhustemperatur och hantering av värmeböljor. Även inom andra verksamheter och i planeringar tar vi hänsyn till Trygg miljö och Grönskande stad och land, vilket innefattar minskade luftföroreningar, buller och kemikalieanvändning.

Under 2026 kommer behovsprioriterad tillsyn att genomföras på idrottshallar, pedagogisk omsorg (dagbarnvårdare) och bostäder. Förebyggande bostadstillsyn har inte tidigare bedrivits i kommunen och är ett prioriterat område i den nationella tillsynsstrategin för 2026–2029. Många människor upplever hälsorelaterade besvär kopplade till inomhusmiljö, och genom att bedriva tillsyn förebyggande, och inte bara vid klagomål, kan vi bidra till en mer effektiv tillsyn, bättre inomhusmiljö för fler människor och en mer jämlik hälsa.

Prioritering för verksamhetsåret

Enligt behovsutredningen finns det behov av 2,9 tjänster inom hälsoskydd. Den totala resursen uppgår till 2,85 heltidstjänster fördelat på tre personer.

Prioritering i tillsynsplanen för hälsoskydd görs framförallt utifrån hälsorisker, men även utifrån den nationella tillsynsstrategin, barnperspektivet samt miljömål och folkhälsopolitiska mål. Enligt 45 § förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd ska kommunen ägna särskild uppmärksamhet åt bostäder, undervisningslokaler, samlingslokaler, tillfälliga boenden (exempelvis hotell), idrottsanläggningar, badanläggningar, lokaler där allmänheten erbjuds hygienisk behandling och lokaler för förvaring av djur. De objekt som har årsavgift prioriteras först och utöver det utförs ett antal UH-tillsynsprojekt.

Prioriteringsordning

1. Ansökningar och anmälningar (inkommande ärenden)
2. Strandbadprovtagning
3. Remisser
4. Tillsyn och kontroll över skolor, förskolor, bassängbad, hygienisk verksamhet högrisk
5. Uppföljning av inspektioner / förelägganden
6. Handläggning av inkommande ärenden om klagomål
7. UH-tillsyn

Särskilt viktiga aktiviteter

- Utföra tillsyn på skolor, förskolor och pedagogisk omsorg
 - Starta upp den förebyggande bostadstillsynen (som ingår i den nationella tillsynsstrategin)
 - Mäta bakgrundsstrålning
- Utföra strandbadprovtagning

Livsmedel

	Förväntat antal objekt	Förväntat antal ärenden/tillsynsaktiviteter	Förväntad tid (h) för tillsyn 2026
Avgiftsfinansierad verksamhet			
Efterhandsdebiterad tillsyn (Planerad tillsyn)	200	200	630
Anmälningssärenden (registrering)	45	45	45
Uppföljande kontroll	20	20	50
Händelsestyrd tillsyn (befogade klagomål)	10	10	40
Klassning	70	70	105
<i>Totalt</i>	<i>345</i>	<i>345</i>	<i>870</i>
Anslagsfinansierad verksamhet			
Interna processer, remisser mfl.	5	5	10
Tillståndsärenden	20	20	40
Händelsestyrd tillsyn (obefogade klagomål)	20	20	20
Rådgivning/service			630
Avslutsärenden			20
Ej debiterbara klassningar			30
Projekt (Riksprojekt, Länsprojekt m.m.)	100	100	100
Rapportering till SLV, RASFF, Sanktionsavgiftbeslut			120
<i>Totalt</i>	<i>145</i>	<i>145</i>	<i>970</i>

Beskrivning av verksamheten

Livsmedelskontrollens främsta mål är att säkerställa att livsmedel och dricksvatten som konsumenter får tillgång till är säkra samt att de produceras och hanteras på ett godtagbart sätt. Informationen om livsmedlen ska vara tydlig och korrekt så att ingen konsument blir vilseledd. Exempel på verksamheter som omfattas av livsmedelskontroll är restauranger, storkök, gatukök, pizzerior, butiker, livsmedelsindustrier, grossister, transportörer och dricksvattenverk.

Inom Vänersborgs kommun finns för närvarande (oktober 2025) 298 livsmedelsanläggningar. Kontrollen ska vara riskbaserad och inriktad på de största hälsoriskerna. Verksamheter med större risker får fler kontroller, kontrollfrekvensen varierar mellan 1 och 25 kontroller under en femårsperiod. Kontrollen av anläggningar sker genom både oanmäld och förannmäld inspektion, revision och provtagning. Handläggning av inkomna remisser gällande alkoholtillstånd och bygglov, utredning av klagomål och matförgiftningar, projekt samt rådgivning till allmänheten och företagare ingår även i arbetet. Dessutom hanteras RASFF-utredningar (EU varningssystem för osäkra livsmedel). Det bedrivs även omvärldsbevakning samt samarbete med andra förvaltningar, kommuner och myndigheter.

För att underlätta för livsmedelsföretagare ges råd, service och kontroll med ett riskbaserat helhetsperspektiv. Målet är att aktörerna ska ha förtroende för myndigheternas kontroll och rådgivning. Det ska vara enkelt att följa regler och riktlinjer. Genom samverkan med andra kontrollmyndigheter ska kontrollverksamheten bedrivas regelbundet, rättssäkert och likvärdigt. Kontrollen ska bedrivas effektiv och vara verkningsfull. Vilka områden som kontrolleras hos en verksamhet beror på de specifika riskerna inom verksamheten. Resultatet för de lagstiftningsområden som kontrollerats rapporteras sen vidare till Livsmedelsverket varje år.

För perioden 2026–2029 har Livsmedelsverket tillsammans med Jordbruksverket och Kemikalieinspektionen valt att arbeta utifrån fyra gemensamma fokusområden; riskbaserad & likvärdig kontroll, verkningsfull kontroll, beredskap samt spårbarhet.

I kommunens Miljöprogram 2030 vävs vårt arbete inom livsmedelskontrollen in i fokusområdet vatten i världsklass - vatten att lita på. Vi gör regelbundet kontroller på kommunens stora dricksvattenverk samt små dricksvattenanläggningar.

Prioritering för verksamhetsåret

Den totala resursen uppgår till 2 heltidstjänster fördelat på två personer. Arbetet utförs utifrån följande prioriteringsordning:

1. Matförgiftningsutredningar, klagomål, händelsestyrda ärenden och RASFF-utredningar
2. Uppföljning av allvarliga avvikelser
3. Registrering, klassning och kontroll av nya anläggningar
4. Utföra ordinarie kontroll av livsmedel- och dricksvattenverksamheter utifrån kontrollfrekvens
5. Ändra verksamheters kontrollfrekvens utifrån vår erfarenhet av verksamheten (god/ej god efterlevnad)

Särskilt viktiga aktiviteter

- Planera och kontrollera livsmedelverksamheter och dricksvattenanläggningar utifrån kontrollfrekvens
 - Spårbarhet
 - Miljösamverkans projekt gällande artbestämning av kebabkött
-
- Miljö- och hälsoskyddsnämndens verksamhetsplan, inklusive detaljbudget 6(15)

	Förväntat antal objekt	Förväntat antal ärenden och/eller tillsynsaktiviteter	Förväntad tid för tillsyn 2026 (h)
Avgiftsfinansierad verksamhet			
Förhandsdebiterad tillsyn	84	88	812
Behovsprioriterad tillsyn		30	747
Anmälningssärenden		233	794
Tillståndssärenden		2	16
Händelsestyrd tillsyn		38	555
<i>Totalt</i>		<i>367</i>	<i>2924</i>
Anslagsfinansierad verksamhet			
Planerad tillsyn		61	318
Händelsestyrd tillsyn		165	758
Detaljplaner och samråd			600
<i>Totalt</i>		<i>221</i>	<i>1676</i>

Beskrivning av verksamheten

Miljöskyddsgruppen utför regelbunden tillsyn på större miljöfarliga verksamheter, så kallade B- och C-verksamheter. Dessa verksamheter betalar en årlig avgift för tillsynen. För B-verksamheter krävs tillstånd av Länsstyrelsen. C-verksamheter ska anmälas till Miljö- och byggnadsförvaltningen innan verksamheten startar. Tillsynen syftar till att upptäcka och förebygga risker för miljön och människors hälsa som till exempel utsläpp till mark, luft eller vatten samt hantering av kemikalier och avfall.

För verksamheter med mindre risk för påverkan på miljön, så kallade U-verksamheter, finns ingen anmälningsskyldighet och tillsynsbehovet är mindre. U-verksamheter betalar timavgift för nämndens tillsyn. Vid brister kan nämnden förelägga om åtgärder. Om det finns misstanke om brott mot miljöbalken ska en åtalsanmälan göras.

Utöver tillsyn har miljöskyddsgruppen en rad andra arbetsuppgifter, bland annat information och rådgivning, handläggning av inkommande ärenden såsom anmälningar, remisser, granskning av miljörapporter och handläggning av klagomålsärenden. Arbetet omfattar även tillsynsarbete i samband med olyckor som till exempel oljeläckage. Efter-som det är svårt att förutse tidsåtgången för inkommande ärenden, kan annan verksamhet behöva nedprioriteras när det är många eller tidskrävande inkommande ärenden.

Prioritering för verksamhetsåret

Enligt behovsutredningen finns det behov av 7 tjänster inom miljöskydd. Den totala resursen uppgår till 4,6 heltidstjänster fördelat på 5 personer.

Miljöskyddsgruppen prioriterar ärenden enligt följande:

1. Handläggning av inkommande ärenden där det finns risk för olägenhet miljön (till exempel klagomål)
2. Inkommande ärenden i form av ansökningar och anmälningar
3. Tillsyn och kontroll över verksamheter med fast årlig avgift

4. Remisser som är specifika för miljöskydd
5. Planerade tillsynsinsatser på övriga verksamheter

U-tillsyn

Det finns krav på att vi ska utföra tillsyn på U-verksamheter. Tillsynen har prioriterats bort under flera år vilket gör att det finns ett stort behov av att arbeta med tillsyn på dessa verksamheter.

Sedan 2024 har tillsyn utförts på U-verksamheter på ett mer strukturerad sätt. Detta år planeras tillsyn att utföras på vissa U-verksamheter inom fordonsservice (biltvättar och bilverkstäder), hantering av kemikalier i handeln, konstgräsytor, bygg- och rivningsavfall samt illegal avfallshantering.

Förorenade områden

Egeninitierad tillsyn utförs enligt handlingsplanen för förorenade områden. I planen finns en strategi för nämndens arbete.

Industriutsläppsverksamheter

Följande industriutsläppsverksamheter finns i kommunen: A J Dahlbergs Slakteri AB, Hästefjordens Lantbruk AB, Ragn-Sells Däckåtervinning och Vattenfall AB Heat Sweden. Verksamheterna bedöms inte medföra betydande risker för miljön, vilket innebär att tillsyn ska utföras minst var tredje år. För de verksamheter som har beslutade BAT-slutsatser, men där slutsatserna ännu inte ska vara uppfyllda, kommer tillsyn att utföras minst en gång per år.

Val av projekt

Varje år finns det möjlighet att delta i tillsynsprojekt från Miljösamverkan Väst och från flera myndigheter som Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen och Jordbruksverket. Under 2026 prioriteras projekt som är en del av den nationella tillsynsstrategin enligt Miljöbalken särskilt inom avfallsområdet. Tillsynskampanjer utförs inom ramen för den planerade tillsynen på B-, C- och U-verksamheter. Inom varje projekt finns det stödmaterial att tillgå samt seminarium och informationsträffar. Detta gör att tillsynen kan utföras på ett mer effektivt och likvärdigt sätt.

Bortprioriterat

Den resurstilldelningen vi fått täcker inte upp tillsynsbehovet utifrån behovsutredningen. Det leder till att vissa U-verksamheter kommer att prioriteras bort. Under 2026 kommer vi att prioritera bort tillsynen på bland annat vissa mekaniska verkstäder, småbåtshamnar, dagvattenanläggningar, kemikalietillsyn, lantbruk och inventering av E-objekt inom förorenade områden.

Kommunernas klimatlöften

Fram till 2026 kommer vi att utföra minst två aktiviteter kopplade till energi och klimat i miljötillsynen.

Särskilt viktiga aktiviteter

- Delta i olika aktiviteter inom den nationella tillsynsstrategin enligt Miljöbalken bland annat i fokusområde stärka tillsynen, avfall, miljöfarlig verksamhet och kemikalietillsyn
- Delta i de nationella tillsynskampanjerna av illegala avfallsverksamheter som anordnas av Naturvårdsverket
- Delta i den nationella tillsynskampanjen om tillsyn av kemiska produkter som anordnas av Kemikalieinspektionen
- Delta i tillsynskampanj om konstgräs och gummiytor som anordnas av Naturvårdsverket

Små avlopp

	Förväntat antal objekt	Förväntat antal ärenden/tillsynsaktiviteter	Förväntad tid (h) för tillsyn 2026
Avgiftsfinansierad verksamhet			
Ansökan om tillstånd för WC och BDT	55	55	440
Anmälningssärenden och prövning av renhållningsdispenser	6	6	24
<i>Totalt Prövningsärendet</i>	<i>61</i>	<i>61</i>	<i>464</i>
Information från slamtömmaren	80	80	480
Uppföljning av entreprenörsrapport/förelägganden/förbud/tillstånd	35	35	105
Egeninitierad tillsyn	25	25	150
Klagomål	4	4	24
Tillsyn avloppsanläggningar över 25 pe	2	2	18
<i>Totalt händelsestyrd tillsyn</i>	<i>146</i>	<i>146</i>	<i>777</i>
Totalt avgiftsfinansierade verksamhet	<i>207</i>	<i>207</i>	<i>1241</i>
Anslagsfinansierad verksamhet			
Händelsestyrd prövning	31	31	105
Händelsestyrd tillsyn	729	729	1340
Externt stöd	305	305	335
<i>Totalt anslagsfinansierad verksamhet</i>	<i>1065</i>	<i>1065</i>	<i>1780</i>
Totalt	1272	1272	3021

Beskrivning av verksamheten

Inom tillsynsområdet för små avlopp ingår ansvar för tillsyn och prövning av miljöfarlig verksamhet enligt miljöbalken. Utöver detta hanteras prövning av dispenser för eget omhändertagande av slam, latrin och torra toalettlösningar med koppling till kommunens föreskrifter om avfallshantering. Vi lämnar även yttranden på remisser gällande förhandsbesked, bygglov och liknande ärenden där avloppsfrågan berörs.

Inkommande ärenden består främst av ansökningar, enstaka anmälningar om inrättande av avloppsanläggningar, klagomål och bygglovsremisser samt prövningar enligt föreskrifter om avfallshantering.

För att få bättre översikt över avloppens status i kommunen har ett samarbete pågått sedan 2022 med slamtömningsentreprenören, och vi får löpande information om bristfälliga avlopps-anläggningar. Samarbetet har resulterat i att vi kan prioritera vår tid och faktiskt genomföra tillsyn på avloppsanläggningar där risker för miljöpåverkan kan minskas genom åtgärder.

Vänersborgs kommun har uppskattningsvis upp mot 4 500 enskilda avloppsanläggningar där ett mål har varit att 250 avlopp ska gås igenom varje år för att inom en 20 års period ska ha inventerats och vid behov åtgärdats. Tidigare år har detta mål inte gått att uppnå på grund av att resurserna inte räckt till och trots ökningen med en heltidstjänst kommer målet inte kunna uppnås i närtid

Prioritering för verksamhetsåret

Den totala resursen uppgår till 3,4 heltidstjänster fördelat på 4 personer.

Under 2026 kommer vi att fortsätta arbetet med att kvalitetssäkra registeruppgifter genom att granska listor från renhållaren över fastigheter med slamhämtning och jämföra dessa med tillsynsobjekten i vårt datasystem. Syftet är att på ett effektivt sätt identifiera fastigheter där slamhämtning sker men där uppgifter saknas i vårt diariesystem, samt fastigheter som är registrerade som tillsynsobjekt men där ingen slamtömning utförs i dagsläget. Det finns även ett stort behov av att inhämta information för okända avlopp. Det vi vill veta är bland annat hur många avlopp vi har i kommunen för att sedan kunna planera för en effektiv tillsyn framöver. Informationen är också viktigt för att kunna övergå till en riskbaserad tillsynsmetodik.

Vi planerar att skicka ut information till berörda fastighetsägare där de lämnar in efterfrågade uppgifter så att avloppobjekten i verksamhetssystemet kan uppdateras. Inom detta projekt kommer inga krav på åtgärder att kunna ställas. Krav på behövda åtgärder kommer ställas i separata tillsynsärenden. I detta projekt har vi valt att i samma uttag gällande avloppets status även låta en riskklassning ingå vilket gör att arbetsmaterialet kan komma att användas även i framtida projekt eller vid övergång till riskbaserad tillsynsmetodik.

Inkomna ansökningar och anmälningar ska enligt Förvaltningslagen handläggas skyndsamt. Detta innefattar inkomna ansökningar för nya avloppsanläggningar, anmälningar, renhållningsdispenser med mera. Bygglovsremisserna prioriteras även för att låta tidsfristerna enligt Plan- och bygglagen vidhållas.

Vi kommer under året att prioritera tillsyn baserad på inkomna tips från renhållaren. Dessa ärenden har under lång tid fått prioriteras bort, vilket har medfört att listan över tips och brister har vuxit. Vissa av dessa återkommer år efter år utan åtgärd. För att komma till rätta med detta kommer vi i år att fördela cirka 20 ärenden per handläggare.

Enligt de nyligen fastställda föreskrifterna om avfallshantering i kommunen har nya paragrafer införts för att möjliggöra undantag. Exempelvis anger 56 § *att kompostering av avloppsfraktioner och filtermaterial från fastigheten får, efter ansökan till den tillsynsansvariga nämnden, ske i särskild anläggning på fastigheten, såsom förmultningsanläggning eller annan liknande lösning för omhändertagande och återföring av näringsämnen.*

I kommunen finns ett antal avloppslösningar där fosforfiltermaterial utgör en central del av reningsprocessen för behandling av avloppsvatten. Detta material behöver bytas ut med jämna mellanrum. Tidigare fanns ingen möjlighet att ansöka om dispens för eget omhändertagande, vilket nu är möjligt enligt de nya föreskrifterna. Det finns därför ett behov av att kartlägga hur många av denna typ av avloppslösningar som finns i kommunen samt att genomföra tillsyn för att säkerställa att materialbyten sker och att de hanteras på ett korrekt sätt.

Den resurstilldelningen vi fått täcker inte upp tillsynsbehovet utifrån behovsutredningen vilket leder till att vi behöver prioritera bort vissa uppgifter.

Arbetsuppgifter som delvis prioriteras bort

- Inventering/riskbaserad tillsyn
- Uppföljning av ödehus och obebodda fastigheter
- Uppdatera och förbättra hemsida
- Utdömmande av vite

Arbetsuppgifter som prioriteras bort helt

- Tillsyn minireningsverk
- Tillsyn fosforfilter
- Tillsyn moderna avloppsanläggningar

Särskilt viktiga aktiviteter

- Driva projekt med okända avlopp för kontroll av deras nuvarande utformning
- Hantera inrapporteringarna från slamtömmaren
- Tillståndsansökningar om nya avloppsanläggningar

Uppföljning av tidigare förbud

Tobak, läkemedel och rökfria miljöer

	Förväntat antal objekt	Förväntat antal ärenden/tillsynsaktiviteter	Förväntad tid (h) för tillsyn 2026
Avgiftsfinansierad verksamhet			
Tillståndsärenden tobak		10	80
Anmälningssärenden		20	20
Planerad tillsyn Tobak	30	30	250
Planerad tillsyn Receptfria läkemedel	15	15	70
Händelsestyrd tillsyn	20	15	30
<i>Totalt</i>		<i>90</i>	<i>450</i>
Anslagsfinansierad verksamhet			
Planerad tillsyn			420
Händelsestyrd tillsyn		15	30
<i>Totalt</i>		<i>15</i>	<i>450</i>

Beskrivning av verksamheten

Tillsyn sker utifrån berörda lagstiftningar som, tobak och liknande produkter, tobaksfria nikotinprodukter, elektriska cigaretter och påfyllnadsbehållare, receptfria läkemedel samt rökfria miljöer.

Ansökningar för tobaktillstånd (detaljhandel/partihandel) prövas utifrån lagstiftningens högt ställda krav för att få tillstånd att sälja tobaksprodukter. Vid försäljning av tobaksfria nikotinprodukter samt e-cigaretter krävs det att företagaren anmäler och lämnar ett egenkontrollprogram till Miljö- och hälsoskyddsnämnden samt ansöker hos länsstyrelsen.

Tillsyn av tobakstillstånd (detaljhandel/partihandel) görs på butiker, varulager, tillståndshavarnas bolag samt på personer med betydande inflytande (PBI) kopplat till tillståndshavarens bolag för att kontrollera att berörda lagstiftningarna följs.

Tillsyn av receptfria läkemedel görs på butiker som säljer receptfria läkemedel för att kontrollera att de följer lagstiftningen. Apoteksombud är undantagna tillsynen då det är Apoteket som bedriver tillsynen på ombudens försäljningsställen. Allvarliga brister rapporteras till Läkemedelsverket.

Tillsyn av rökfria miljöer sker i vissa offentliga miljöer och lokaler dit allmänheten har tillträde och där all typ av rökning är förbjuden enligt tobakslagen, exempelvis lokaler för skol- och barnomsorg, hälso- och sjukvård och hotell.

Prioritering under verksamhetsåret

Den totala resursen uppgår till 1 heltidstjänst fördelat på 1 person.

1. Tillståndsprövning och handläggning av anmälningssärenden
2. Klagomålshantering
3. Tillsyn av tobak

4. Tillsyn av tobaksfria nikotinprodukter
5. Tillsyn av elektroniska cigaretter mm
6. Tillsyn av receptfria läkemedel
7. Tillsyn av rökfria miljöer
8. Övriga ärenden

Särskilt viktiga aktiviteter

Tillsyn av rökfria miljöer med prioritering på kollektivtrafik samt områden där barn vistas.

Naturvård

Beskrivning av verksamheten

Naturvårdsarbetet handlar om att bevara och utveckla naturen och dess värden, biologisk mångfald och ekosystemtjänster, för att bidra till att uppnå de globala hållbarhetsmålen enligt Agenda 2030, de nationella miljömålen och kommunens Miljöstrategi 2030 (antagen av Kommunfullmäktige 2024-03- 13 § 26). Utgångspunkten för naturvårdsarbetet är kommunens Naturvårdsstrategi (Naturvårdsstrategi - Prioriteringar och riktlinjer för kommunens naturvårdsarbete, antagen av Kommunfullmäktige 2023-05-17 § 73). Naturvårdsstrategins prioriteringar anger kommunens inriktning för det strategiska naturvårdsarbetet och beskriver kommunens roll.

En viktig del är att bevaka naturvårdsfrågor inom kommunens alla verksamheter, bland annat vid förvaltning och utveckling av naturområden, vid samhällsplanering och vid framtagande av strategiska dokument. I naturvårdsarbetet ingår information, rådgivning och samarbete både externt och internt. Det interna arbetet görs ofta över enhets- och förvaltningsgränser. Verksamheten ansvarar för samordningen av det förvaltningsövergripande samarbetet kring kommunens naturområden och skötselinsatser.

Verksamheten har ansvar för tillsyn och prövning av dispenser i de två kommunala naturreservaten Dalbobergen och Nygårdsängen.

I naturvårdsarbetet ingår miljöövervakning av kommunens sjöar och vattendrag samt huvudmannaskap för kommunens kalkning och effektoppföljning i Hallsjön.

Verksamheten ska delta och verka för att åtgärder kopplade till vattenförvaltningens åtgärdsprogram genomförs och beslutade miljökvalitetsnormer för vatten uppnås.

Verksamheten är ett viktigt stöd för kommunen som markägare när det gäller invasiva främmande arter och bekämpning av dessa. Även information och rådgivning till allmänheten ingår i verksamhetsområdet.

Omfattningen och ambitionsnivån på naturvårdsarbetet är delvis beroende av statlig bidragsfinansiering genom till exempel LONA- och LOVA-projekt, det vill säga lokala naturvårds- och vattenvårdsprojekt. Senaste åren har de statliga anslagen inneburit en minskning av dessa medel. Även aviseringar om framtida tilldelningar pekar på en minskning. Detta innebär försämrade möjligheter för kommunen att kunna finansiera naturvårdsprojekt med statliga medel. Även statsbidraget till kalkning har minskat, vilket inneburit att kommunen inte har tilldelats några medel sedan 2022. Miljö- och byggnadsförvaltningen har därmed behövt finansiera kalkningen helt med egna medel.

Prioritering för verksamhetsåret

Utifrån behovsutredningen beräknas resursbehovet år 2026 vara 2,8 heltidstjänster. Den resurstilldelning vi har fått motsvarar 2 årsarbetskrafter vilket leder till att vi behöver prioritera bort delar av verksamheten.

Prioriteringsordning inom naturvårdsarbetet:

1. Naturvårdsprojekt (till exempel LONA- och LOVA-projekt)
2. Samordna och driva naturvårdsarbetet framåt inom kommunen enligt Naturvårdsstrategin
3. Miljöövervakning
4. Förvaltningsövergripande projekt
5. Planarbete (detaljplan, översiktsplan, inkl. remisser)

6. Remisser, interna (bygglov, strandskydd, förhandsbesked) samt externa (myndighetsremisser)
7. Rådgivning och information (intern och extern)

Till följd av resurstilldelningen kommer följande arbetsuppgifter inte kunna utföras i tillräcklig omfattning för att kunna upprätthålla förväntad nivå på naturvårdsarbetet:

- Bistå och vara rådgivande i plan- och byggfrågor samt exploateringsfrågor
- Medverka i utveckling och effektivisering av rutiner för plan- och byggfrågor
- Medverka i förvaltningsövergripande projekt som till exempel framtagande av styrande dokument
- Rådgivning och information som till exempel vid Miljöforum, Hållbarhetsveckan och informationsträffar för allmänheten
- Samordna och utveckla det förvaltningsövergripande arbetet med naturvårdsåtgärder
- Arbeta utifrån Naturvårdsstrategins prioriteringar (till exempel arbeta aktivt och strategiskt med vattenvårdsfrågor, trygga viktiga natur- och friluftsvärden genom reservatsbildning, arbeta aktivt för att vända trenden med minskad biologisk mångfald och för att minska utbredningen av invasiva främmande arter)
- Ansöka om nya bidragsfinansierade naturvårdsprojekt, vilket innebär att kommunen går miste om möjligheter till statliga bidragsmedel

Följande arbetsuppgifter kommer helt att prioriteras bort:

- Planerad tillsyn i kommunens naturreservat
- Planerade tillsynskampanjer inom strandskyddade områden
- Externa remisser

Särskilt viktiga aktiviteter

- LONA-projekt: Utveckling av våtmarker och friluftsvärden i Nygårdsängens naturreservat
- LEVA-projekt: Minskad övergödning på Dalboslätten (LOVA-bidrag)
- Eventuella nya naturvårdsprojekt om bidrag beviljas
- Implementering och samordning av naturvårdsstrategin i kommunens olika verksamheter
- Miljöövervakning
- Utredda och söka nya bidragsfinansierade naturvårdsprojekt

Fastställd datum

2025-11-27

Diarienummer

ALLM.2025.1411

Handläggare

Anna Torsson

anna.torsson@vanersborg.se

0521-72 12 73

Mottagare

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Revidering Handlingsplan förorenade områden

Förslag till beslut

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar att anta reviderad version av Handlingsplan förorenade områden samt upphäva tidigare version.

Sammanfattning av ärendet

År 2022 antog nämnden en handlingsplan för tillsyn av kommunens förorenade områden. Under året har handlingsplanen uppdaterats med ny text och prioriteringslistan har reviderats med tillkommande objekt.

Underlag

Tidigare version av Handlingsplan förorenade områden

Eddie Sandin

Förvaltningschef

Bilagor

Handlingsplan Förorenade områden (reviderad version)

Prioriteringslista

Sändlista

Samhällsbyggnadsnämnden

Kommunstyrelsen

Handlingsplan Förorenade områden

Innehållsförteckning

1. BAKGRUND OCH SYFTE	1
2. BESLUT, GILTIGHETSTID OCH UPPFÖLJNING	1
3. LÄGESBESKRIVNING.....	1
3.1 FÖREKOMST AV FÖRORENADE OMRÅDEN	2
3.1.1 Riskklass	4
3.1.2 Branschklass	4
3.2 ANSVARSFÖRDELNING FÖR ARBETE MED FÖRORENADE OMRÅDEN	5
3.2.1 Kommunens organisation, ansvar och resurser	5
3.2.3 Tillsynsarbetet	5
3.2.4 Fysisk planering	6
3.2.5 Huvudmannaskap	6
4. MÅL FÖR ARBETET MED FÖRORENADE OMRÅDEN	6
4.1 NATIONELLA MILJÖMÅL	6
4.2 REGIONALA MILJÖMÅL	7
4.3 LOKALA MILJÖMÅL	7
4.4. NÄMNDENS MÅL	7
5. PRIORITERINGSLISTA	7
5.1 PRIORITERINGSGRUNDER.....	8
6. STRATEGI.....	8

Dokumenttyp Handlingsplan	Dokumentnamn Handlingsplan Förorenade områden	Antagen 2022-12-07 § 43	Antagen av Miljö- och hälsoskyddsnämnden
Dokumentägare Miljö & hälsa	Dokumentansvarig Miljö- och hälsoskyddschef	Reviderad 2025-12-10	Giltighet Tills vidare
Dokumentinformation Riktlinjer för arbetet med egeninitierad tillsyn av förorenade områden		Diarienummer .ALLM.2025.1411	
Ämnesområde Miljöskydd, förorenade områden			Intranät ☐ Hemsida ☐
Andra styrande dokument som omnämns .			

1. Bakgrund och syfte

Ett förorenat område är en plats som är så förorenad att den kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. På ett sådant område överskrider halterna av en förorening den lokala bakgrundshalten, det vill säga halten av ett ämne som förekommer naturligt i omgivningen. Området kan utgöras av mark, vatten, sediment och/eller byggnader och anläggningar.

Vänersborgs kommun har tagit fram denna handlingsplan som beskriver vilka förorenade områden som finns inom kommunen och hur dessa ska hanteras. Handlingsplanen ska ge förutsättningar för ett mer strategiskt och systematiskt arbete för att uppnå miljömålet Giftfri miljö. Handlingsplanen syftar till att tydliggöra vilka prioriteringar som ska göras, mål och strategi för arbetet med förorenade områden samt beskrivning av ansvarsområden.

Risker med att enbart arbeta med händelsestyrd tillsyn är att förorenade områden som inte är exploateringsobjekt inte åtgärdas. Föroreningar ligger då kvar och kan påverka miljön och människors hälsa negativt. En annan konsekvens är att kostnader för utredningar och saneringsåtgärder kommer betalas av andra aktörer såsom kommunen genom till exempel detaljplanearbete och andra exploatörer vid byggnation, i stället för att förorenaren betalar.

2. Beslut, giltighetstid och uppföljning

Handlingsplanen antogs av miljö- och hälsoskyddsnämnden den 7 december 2022 och gäller tills vidare. Handlingsplanen är under denna tid styrande för kommunens arbete med förorenade områden. Planen ska löpande hållas aktuell, följas upp och vid behov justeras. Vart tredje år ska en större översyn göras av planen.

Övergripande ansvar för uppföljning och justering samt uppdatering av handlingsplanen åligger miljö- och byggnadsförvaltningen.

3. Lägesbeskrivning

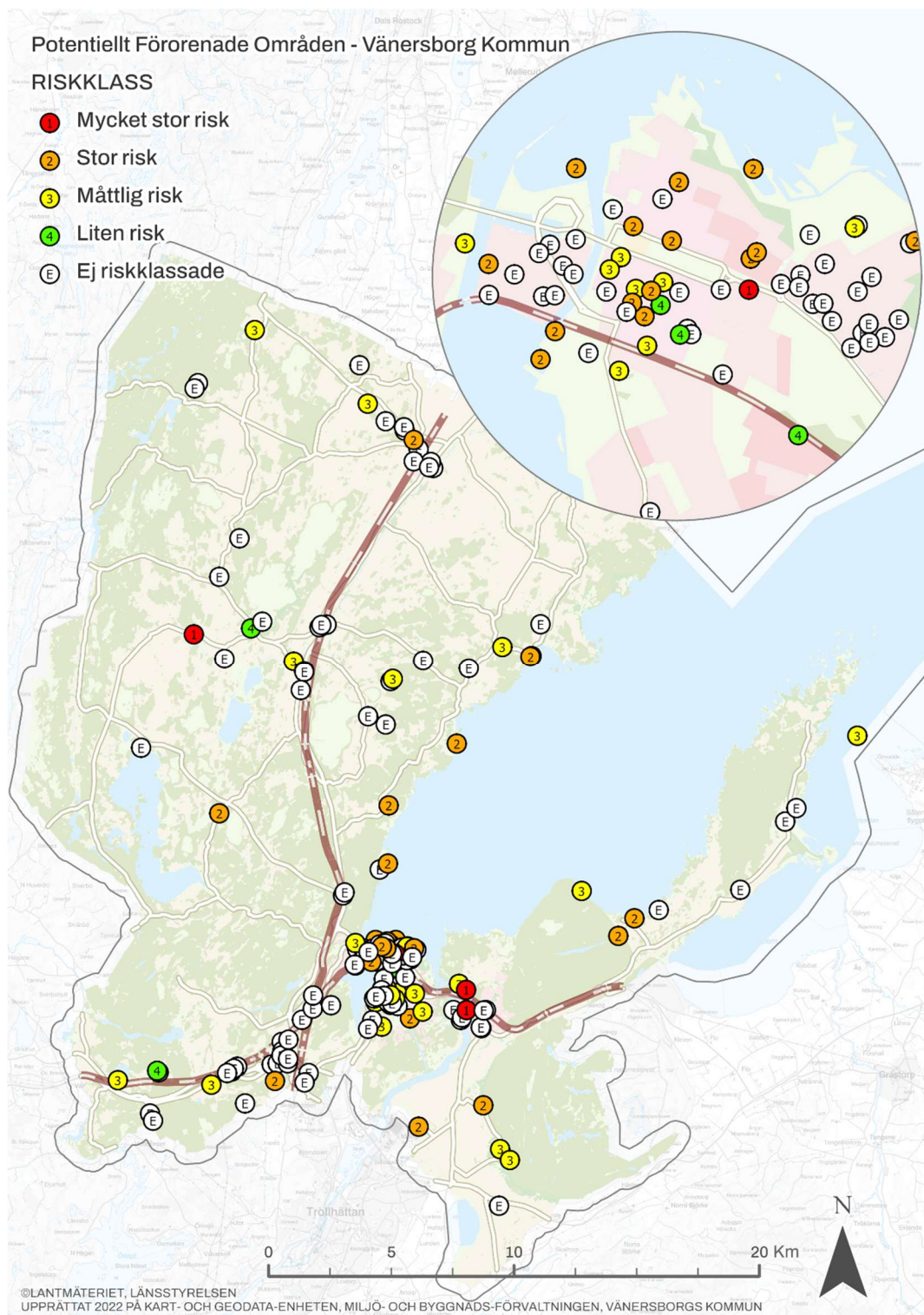
Lägesbeskrivningen redovisar de förutsättningar i form av antal objekt, ärendetyper, prioriteringsgrunder med mera som påverkar hur Vänersborgs kommun ska bedriva arbetet med förorenade områden.

3.1 Förekomst av förorenade områden

I Västra Götalands län har Länsstyrelsen genomfört en inventering och identifiering av förorenade områden i hela länet. Informationen är registrerad i en databas, EBH-stödet, där EBH står för efterbehandling. Databasen samlar information om misstänkt eller konstaterat förorenade områden där varje objekt är tilldelad en bransch- eller riskklass mellan 1 och 4. Klass 1 innebär störst risk och klass 4 innebär lägst risk för människors hälsa eller miljön. Kartan över misstänkt eller konstaterat förorenade områden från EBH-stödet i länet finns på Länsstyrelsens hemsida och visas här längre ner (se figur 1 nedan).

Inom Vänersborgs kommun finns det totalt 192 stycken potentiellt eller konstaterat förorenade objekt registrerade i EBH-stödet. Av dessa är 76 inventerade och riskklassade. Övriga är enbart identifierade och ”branschklassade” (BK) vilket innebär att det inte finns lika mycket information om objekten och att risken bedömts översiktligt utifrån bransch. Antalet prioriterade objekt (riskklass 1 och 2) i kommunen uppgår till 38.

Av de prioriterade objekten (riskklass 1 och 2) i kommunen ligger 34 objekt på kommunens tillsynsansvar. I Vänersborgs kommun finns 116 objekt kvar att inventera och ge en riskklass.

Figur 1: Karta över potentiellt förorenade områden i Vänersborg kommun, år 2022.

3.1.1 Riskklass

I Vänersborgs kommun finns det i dagsläget 76 objekt som är identifierade enligt MIFO¹, varav 5 objekt ligger i riskklass 1 som innebär mycket stor risk för människors hälsa och miljön (se tabell 1). Dessa är:

- Sågverket i Flicksäter (kommunens tillsynsansvar).
- Tändsticksfabriken/Teli (kommunens tillsynsansvar).
- Sjövallen (kommunens tillsynsansvar).
- Vargön Alloys deponi Mjölksberget (Länsstyrelsens tillsynsansvar).
- Vargön Alloys AB (Länsstyrelsens tillsynsansvar).

Det finns 33 objekt i riskklass 2 som innebär stor risk, två av dessa är under Länsstyrelsens ansvar. I riskklass 3, som innebär måttlig risk, finns 33 objekt och i riskklass 4, som innebär liten risk, finns 16 objekt.

3.1.2 Branschklass

I Vänersborgs kommun finns 119 objekt som inte är riskklassade, utan endast har branschklassats enligt Naturvårdsverkets branschklasslista² (se tabell 1). Av de branschklassade objekten finns 2 objekt i branschklass 1 (Länsstyrelsens tillsynsansvar), 48 objekt i branschklass 2, 51 objekt i branschklass 3 och 15 objekt i branschklass 4. Fördelningen av risk- och branschklassade objekt framgår av tabell 1 nedan.

Riskklassade	Riskklass 1	Riskklass 2	Riskklass 3	Riskklass 4
	5 (2)	33 (31)	33 (33)	16 (16)
Branschklassade, ej riskklassade	Branschklass 1	Branschklass 2	Branschklass 3	Branschklass 4
	2 (0)	48 (48)	51 (51)	(15)

Tabell 1. Risk- och branschklassade förorenade områden i Vänersborgs kommun för år 2022, totalt antal objekt. Inom parentes visas siffran för de objekt som är kommunens ansvar.

¹ MIFO: Metodik för inventering av förorenade områden som tagits fram av Naturvårdsverket.

² Branschlistan innehåller branschnamn, branschkommentar, branschklass (BKL) och branschspecifika föroreningar.

3.2 Ansvarsfördelning för arbete med förorenade områden

3.2.1 Kommunens organisation, ansvar och resurser

I Vänersborgs kommun är arbetet med förorenade områden organiserat på följande sätt:

- Arbetet med de förorenade områdena sker i samarbete mellan berörda förvaltningar och kontor.
- Miljö- och hälsoskyddsnämnden har ansvar för tillsynen och är delaktiga i samhällsbyggnadsprocessen.
- Byggnadsnämnden har ansvar för fysisk planering, exempelvis genom att utreda, beskriva och föreslå åtgärder i planhandlingar.
- Samhällsbyggnadsnämnden har ansvar för kommunens projekteringar.
- Samhällsbyggnadsnämnden har ansvar för förorenade områden som kommunen har orsakat eller som kommunen äger.
- Samhällsbyggnadsnämnden är huvudman i de ärenden som är finansierade med statliga bidrag.

Historiskt sett har miljö och hälsa arbetat med förorenade områden genom händelsestyrd tillsyn. På grund av resursbrist har det inte varit möjligt att bedriva egeninitierad tillsyn. Den egeninitierade tillsynen påbörjades år 2023. Miljö och hälsa upplever ett ökat tryck på inkommande ärenden gällande saneringar och planer rörande förorenade områden. I takt med att kommunen exploateras ökar också resursbehovet hos miljö och hälsa.

3.2.2 Finansiering

Enligt Miljö- och hälsoskyddsnämndens taxa enligt miljöbalken tas en timavgift ut för arbeten med förorenade områden. Detta är möjligt i de fall där det går att fastställa vem som är ansvarig för att åtgärda det förorenade området. För varje objekt börjar man med att leta efter någon ansvarig genom att göra en ansvarsutredning. Hittar man en eller flera ansvariga kommer nämnden ta ut en avgift för tillsynen enligt taxan. Om det inte finns någon ansvarig och fortsatt arbete med utredningar och efterbehandling finansieras med bidrag kommer inte nämnden att kunna ta ut någon avgift för tillsynen.

3.2.3 Tillsynsarbetet

Ärenden avseende förorenade områden kan delas in i egeninitierade respektive händelsestyrda ärendetyper. Det egeninitierade tillsynsarbetet ska styras mot de prioriterade objekten som finns listade i denna handlingsplan (se bilaga 1). Det händelsestyrda arbetet består av bland annat granskning av detaljplaner i exploateringsärenden eller tillsynsinsatser vid inkommande anmälningar om efterbehandling av förorenade områden.

3.2.4 Fysisk planering

Inom Vänersborgs kommun förekommer årligen ett flertal exploateringsärenden eller andra planärenden som berör förorenade områden. Det går inte att göra någon exakt bedömning på hur många ärenden per år som hanteras och i vilken grad dessa områden också utreds och saneras. Det kan dock konstateras att exploateringsärenden kommer att innebära att vissa förorenade områden åtgärdas.

3.2.5 Huvudmannaskap

Samhällsbyggnadsnämnden är huvudman i de ärenden som är finansierade genom statligt bidrag, för undersökning eller åtgärder av ett förorenat område.

Huvudmannaskapet beslutades av kommunfullmäktige den 15 maj 2024 (beslut § 83, dnr KS 2023/851).

4. Mål för arbetet med förorenade områden

4.1 Nationella miljömål

Det övergripande målet för miljöarbetet i Sverige är att vi till nästa generation ska kunna lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta. Som ett riktmärke finns 16 nationella miljö kvalitetsmål fastställda av riksdagen. Arbetet med förorenade områden berör flera av dessa mål, till exempel Giftfri miljö, God bebyggd miljö och Grundvatten av god kvalitet.

Miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö innebär:

”Att förekomsten av ämnen i miljön som har skapats i eller utvunnits av samhället, ska inte hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden. Halterna av naturfrämmande ämnen är nära noll och deras påverkan på människors hälsa och ekosystemen är försumbar. Halterna av naturligt förekommande ämnen är nära bakgrundsnivåerna.”

För att uppnå de nationella miljömålen har de brutits ner till mål på olika nivåer, till exempel preciseringar av miljö kvalitetsmål, etappmål, tillsynsmål, regionala tillsynsmål etcetera.

Regeringen har fastställt sex preciseringar för miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö varav ett berör förorenade områden:

”Förorenade områden är åtgärdade i så stor utsträckning att de inte utgör något hot mot människors hälsa eller miljön”

Det finns för närvarande inte något nationellt etappmål för förorenade områden.

4.2 Regionala miljömål

Länsstyrelsen i Västra Götaland har tagit fram regionala tilläggs mål. De tilläggs mål som berör handlingsplanen är mål nr 2 i Giftfri miljö som lyder följande:

”Alla områden med mycket stor risk eller stor risk för människors hälsa eller miljön ska åtgärdas

- *År 2025 har användningen ökat av annan teknik än schaktning följt av deponering, utan föregående behandling av massorna. Jämförelse sker mot år 2020.*
- *År 2025 är minst 25 procent av områdena med mycket stor risk för människors hälsa eller miljön åtgärdade.*
- *År 2025 är minst 15 procent av områdena med stor risk för människors hälsa eller miljön åtgärdade.*
- *År 2050 har alla områden med mycket stor risk eller stor risk för människors hälsa eller miljön blivit åtgärdade.”*

4.3 Lokala miljömål

Kommunens ”Miljöstrategi 2030”, antagen av Kommunfullmäktige 2024-03-13 § 26, beskriver ett önskat framtidsscenario till år 2030. Strategin anger en övergripande målbild och en riktning att sträva mot. Den är uppdelad i fyra fokusområden: *Grönskande stad och land, Vatten i världsklass, Trygg miljö för stora och små samt Klimatsmart i alla led.* I fokusområde *Trygg miljö för stora och små* anges att användningen av farliga ämnen ska minska, bland annat genom att föroreningar i mark succesivt ska minska. Huvudansvaret ligger på miljö- och hälsoskyddsnämnden och samhällsbyggnadsnämnden.

4.4. Nämndens mål

För att kunna bidra till att uppnå det nationella målet om Giftfri miljö ska nämnden bedriva egeninitierad tillsyn, utöver händelsestyrd tillsyn. Tillsynen ska utföras enligt strategin som redovisas i avsnitt 6.

5. Prioriteringslista

Som bilaga till handlingsplanen finns prioriteringslistan som ligger till grund för den egeninitierade tillsynen. Syftet är att den ska vara ett stöd i att effektivisera arbetet. För att skapa listan har objekten granskats efter särskilda prioriteringsgrunder och tilldelats poäng efter olika faktorer som berör dem. Det är endast objekt med riskklass 1 och 2 som ingår i listan, eftersom dessa innebär störst risk för människors hälsa och miljön.

Prioriteringslistan ska uppdateras varje år, allteftersom arbetet med den egeninitierade tillsynen fortlöper. En gång per år ska listan redovisas för miljö- och hälsoskyddsnämnden.

5.1 Prioriteringsgrunder

I Vänersborgs kommun har följande prioriteringsgrunder bedömts vara mest relevanta:

- Föreningar som har hög prioritet på grund av hälso- och miljöfarlighet eller motsvarande, exempelvis dioxin, klorerade lösningsmedel eller PFAS.
- Inom eller nära vattenskyddsområde.
- Inom eller nära vattenförekomster som inte uppnår kemisk god status.
- Inom eller nära bostäder, förskolor, lekplatser eller annan känslig markanvändning.
- Det finns risk för skred, ras eller översvämningar.
- Inom eller nära känslig natur.

6. Strategi

För att kunna nå uppsatta mål och för att arbeta aktivt mot att nå miljömålet Giftfri miljö kommer Vänersborgs kommun att arbeta enligt följande strategi:

- Egeninitierad tillsyn ska bedrivas enligt prioriteringslistan.
- Objekt i riskklass 3 och 4 prioriteras inte utan hanteras då objektet riskerar att påverkas, till exempel i samband med exploatering.
- Kunskapen ska öka för de objekt som inte är riskklassade (så kallade E-objekt).
- Rapportering ska ske årligen till Länsstyrelsens EBH-stöd.
- Prioriteringslistan ska vid behov revideras och redovisas för miljö- och hälsoskyddsnämnden varje år.
- Det ska säkerställas att det finns tillräckliga resurser för att arbeta med egeninitierad tillsyn och att handlägga inkommande ärende.

Handlingsplan Förorenade områden

Innehållsförteckning

1. BAKGRUND OCH SYFTE	1
2. BESLUT, GILTIGHETSTID OCH UPPFÖLJNING	1
3. LÄGESBESKRIVNING.....	2
3.1 FÖREKOMST AV FÖRORENADE OMRÅDEN	2
3.1.1 Riskklass	4
3.1.2 Branschklass	4
3.2 ANSVARSFÖRDELNING FÖR ARBETE MED FÖRORENADE OMRÅDEN	5
3.2.1 Tillsynsarbetet	5
3.2.2 Finansiering.....	5
3.2.3 Kommunens organisation, ansvar och resurser.....	5
3.2.4 Fysisk planering	6
4. MÅL FÖR ARBETET MED FÖRORENADE OMRÅDEN	6
4.1 NATIONELLA MILJÖMÅL	6
4.2 REGIONALA MILJÖMÅL	7
4.3 LOKALA MILJÖMÅL	7
4.4. NÄMNDENS MÅL	7
5. STYRANDE PRIORITERINGSGRUNDER	8
6. STRATEGI.....	8
7. RESURSER	9
BILAGA	100

Dokumenttyp Handlingsplan	Dokumentnamn Handlingsplan Förorenade områden	Antagen 2022-12-07 § 43	Antagen av Miljö- och hälsoskyddsnämnden
Dokumentägare Miljö & hälsa	Dokumentansvarig Miljö- och hälsoskyddschef	Reviderad .	Giltighet Tills vidare
Dokumentinformation Riktlinjer för arbetet med egeninitierad tillsyn av förorenade områden		Diarienummer . ALLM.2022.1358	
Ämnesområde Miljöskydd, förorenade områden			Intranät ☐ Hemsida ☐
Andra styrande dokument som omnämns .			

1. Bakgrund och syfte

Ett förorenat område är en plats som är så förorenad att den kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. På ett sådant område överskrider halterna av en förorening den lokala bakgrundshalten, det vill säga halten av ett ämne som förekommer naturligt i omgivningen. Området kan utgöras av mark, vatten, sediment och/eller byggnader och anläggningar.

Vänersborgs kommun har tagit fram denna handlingsplan som beskriver vilka förorenade områden som finns inom kommunen och hur dessa ska hanteras. Handlingsplanen ska ge förutsättningar för ett mer strategiskt och systematiskt arbete för att uppnå miljömålet Giftfri miljö. Handlingsplanen syftar till att tydliggöra vilka prioriteringar som ska göras, mål för arbetet med förorenade områden, beskriva ansvarsområden samt anger strategi och resursbehov som behövs för att arbetet ska kunna genomföras.

Risker med att enbart arbeta med händelsestyrd tillsyn är att förorenade områden som inte är exploateringsobjekt inte åtgärdas. Föroreningar ligger då kvar och kan påverka miljön och människors hälsa negativt. En annan konsekvens är att kostnader för utredningar och saneringsåtgärder kommer betalas av andra aktörer såsom kommunen genom till exempel detaljplanearbete och andra exploatörer vid byggnation, istället för att förorenaren betalar.

2. Beslut, giltighetstid och uppföljning

Handlingsplanen antogs av miljö- och hälsoskyddsnämnden den 7 december 2022 och gäller tills vidare. Handlingsplanen är under denna tid styrande för kommunens arbete med förorenade områden. Planen ska löpande hållas aktuell, följas upp och vid behov justeras. Vartannat år ska en större översyn göras av planen. Målen bör uppdateras efter år 2025 eftersom vissa regionala mål samt nämndens mål då ska vara uppfyllda.

Övergripande ansvar för uppföljning och justering samt uppdatering av handlingsplanen åligger miljö- och byggnadsförvaltningen.

3. Lägesbeskrivning

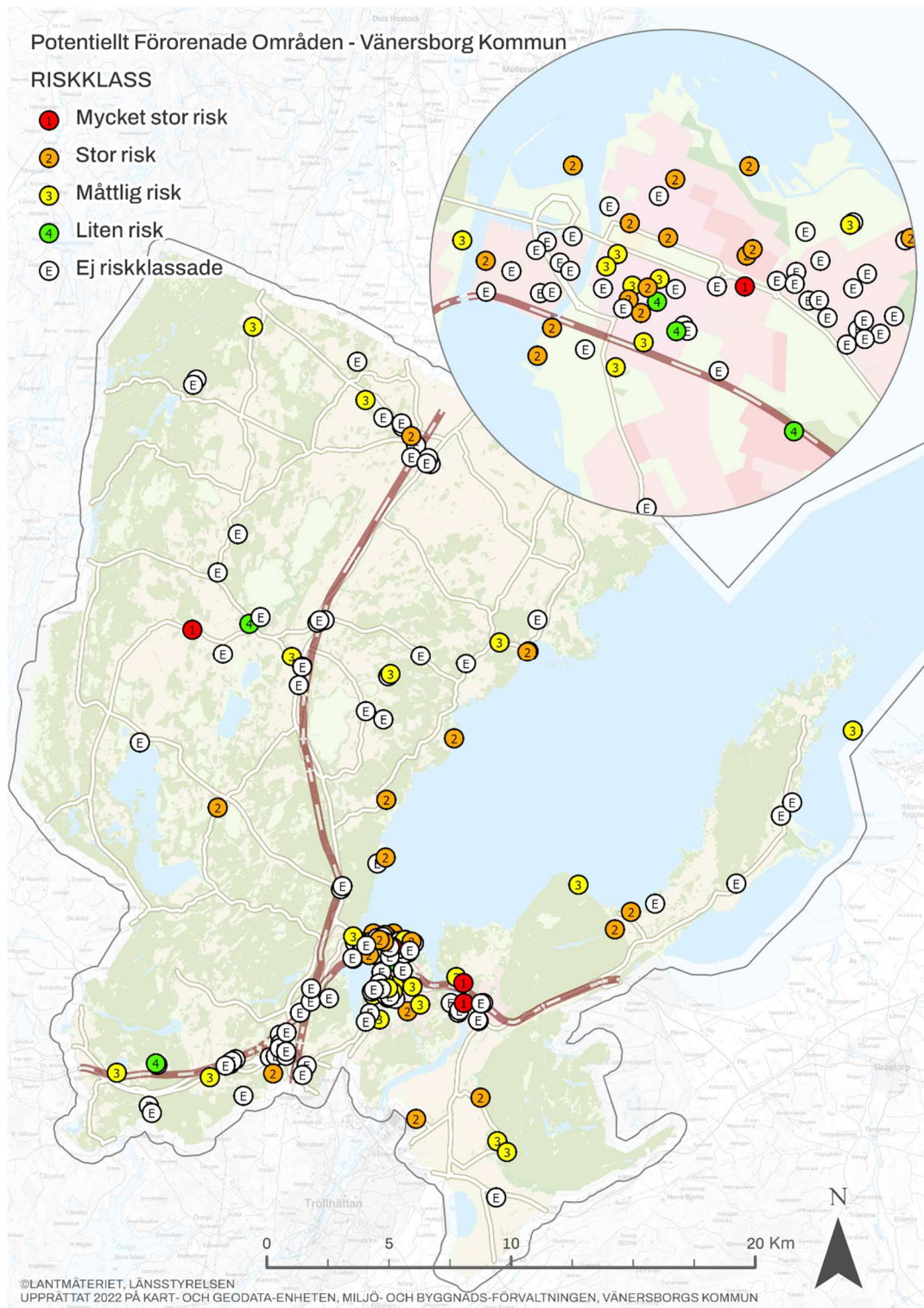
Lägesbeskrivningen redovisar de förutsättningar i form av antal objekt, ärendetyper, prioriteringsgrunder med mera. som påverkar hur Vänersborgs kommun ska bedriva arbetet med förorenade områden.

3.1 Förekomst av förorenade områden

I Västra Götalands län har Länsstyrelsen genomfört en inventering och identifiering av förorenade område i hela länet. Informationen är registrerad i en databas, EBH-stödet, där EBH står för efterbehandling. Databasen samlar information om misstänkt eller konstaterat förorenade områden där varje objekt är tilldelad en bransch- eller riskklass mellan 1 och 4. Klass 1 innebär störst risk och 4 lägst risk för människors hälsa eller miljön. Kartan över misstänkt eller konstaterat förorenade områden från EBH-stödet i länet finns på Länsstyrelsens hemsida och visas här längre ner (se figur 1 nedan).

Inom Vänersborgs kommun finns det totalt 191 stycken potentiellt eller konstaterat förorenade objekt registrerade i EBH-stödet. Av dessa är 67 inventerade och riskklassade. Övriga är enbart identifierade och ”branschklassade” (BK) vilket innebär att det inte finns lika mycket information om objekten och att risken bedömts översiktligt utifrån bransch. Antalet prioriterade objekt (riskklass 1 och 2) i kommunen uppgår till 32. Vidare finns det 4 objekt i branschklass 1 som inte är riskklassade.

Av de prioriterade objekten (riskklass 1 och 2) i kommunen ligger 28 stycken på kommunens tillsynsansvar. I Vänersborgs kommun finns 124 objekt kvar att inventera och riskklassa.

Figur 1: Karta över potentiellt förorenade områden i Vänersborg kommun, år 2022.

3.1.1 Riskklass

I Vänersborgs kommun finns det i dagsläget 67 objekt som är identifierade enligt MIFO¹, varav 4 objekt ligger i riskklass 1 som innebär mycket stor risk för människors hälsa och miljön (se tabell 1). Dessa är:

- Sågverket i Flicksäter (kommunens ansvar).
- Tändsticksfabriken/Teli (Åtgärdat till MKM², kommunens ansvar).
- Vargön Alloys deponi Mjölksberget (Länsstyrelsens ansvar).
- Vargön Alloys AB (Länsstyrelsens ansvar).

Det finns 28 objekt i riskklass 2 som innebär stor risk, två av dessa är under Länsstyrelsens ansvar. I riskklass 3, som innebär måttlig risk, finns 29 objekt och i riskklass 4, som innebär liten risk, finns 6 objekt.

När arbetet med sanering är avslutat klassas objektet om på grund av att risken minskar. Objekt i riskklass 3 och 4 prioriteras inte utan hanteras då objektet riskerar att påverkas, till exempel i samband med exploatering.

3.1.2 Branschklass

I Vänersborgs kommun finns 124 objekt som inte är riskklassade, utan endast har branschklassats enligt Naturvårdsverkets branschklasslista³ (se tabell 1). Av de branschklassade objekten finns 4 objekt i branschklass 1, 53 objekt i branschklass 2, 48 objekt i branschklass 3 och 19 objekt i branschklass 4. Fördelningen av risk- och branschklassade objekt framgår av tabell 1 nedan.

Tabell 1. Risk- och branschklassade förorenade områden i Vänersborgs kommun för år 2022, totalt antal objekt. Inom parantes visas siffran för de objekt som är kommunens ansvar.

Riskklassade	Riskklass 1	Riskklass 2	Riskklass 3	Riskklass 4
	4 (2)	28 (26)	29 (29)	6 (6)
Branschklassade, ej riskklassade	Branschklass 1	Branschklass 2	Branschklass 3	Branschklass 4
	4	53	48	19

¹ MIFO: Metodik för inventering av förorenade områden som tagits fram av Naturvårdsverket.

² MKM: Mindre känslig markanvändning.

³ Branschlistan innehåller branschnamn, branschkommentar, branschklass (BKL) och branschspecifika föroreningar.

3.2 Ansvarsfördelning för arbete med förorenade områden

3.2.1 Tillsynsarbetet

Ärenden avseende förorenade områden kan delas in i egeninitierade respektive händelsestyrda ärendetyper. Det egeninitierade tillsynsarbetet ska styras mot de prioriterade objekten som finns listade i denna handlingsplan (se bilaga 1). Det händelsestyrda arbetet består av bland annat granskning av detaljplaner i exploateringsärenden eller tillsynsinsatser vid inkommande anmälningar om efterbehandling av förorenade områden.

3.2.2 Finansiering

Enligt Miljö- och hälsoskyddsnämndens taxa enligt miljöbalken tas en timavgift ut för arbeten med förorenade områden. Detta är möjligt i de fall där det går att fastställa vem som är ansvarig för att åtgärda det förorenade området. Om det inte finns någon ansvarig verksamhetsutövare kan fastighetsägaren ha ett visst ansvar. Allt nödvändigt arbete med att handlägga de aktuella områdena kommer inte att kunna finansieras med avgifter. För varje objekt börjar man med att leta efter någon ansvarig genom att göra en ansvarsutredning. Hittar man en eller flera ansvariga kommer nämnden ta ut en avgift för tillsynen enligt taxan. Om det inte finns någon ansvarig och fortsatt arbete med utredningar och efterbehandling finansieras med bidrag kommer inte nämnden att kunna ta ut någon avgift för tillsynen.

3.2.3 Kommunens organisation, ansvar och resurser

I Vänersborgs kommun är arbetet med förorenade områden organiserat på följande sätt:

- Arbetet med de förorenade områdena sker i samarbete mellan berörda förvaltningar och kontor.
- Miljö- och hälsoskyddsnämnden har ansvar för tillsynen och är delaktiga i samhällsbyggnadsprocessen.
- Byggnadsnämnden har ansvar för fysisk planering, exempelvis genom att utreda, beskriva och föreslå åtgärder i planhandlingar.
- Samhällsbyggnadsnämnden har ansvar för kommunens projektering.
- Samhällsbyggnadsnämnden har ansvar för förorenade områden som kommunen har orsakat eller som kommunen äger.

I dagsläget och historiskt sett har miljö och hälsa arbetat med förorenade områden genom händelsestyrd tillsyn. På grund av resursbrist har det inte varit möjligt att bedriva egeninitierad tillsyn. Miljö och hälsa upplever ett ökat tryck på inkommande ärenden gällande saneringar och planer rörande förorenade områden. I takt med att kommunen exploateras ökar också resursbehovet hos miljö och hälsa.

3.2.4 Fysisk planering

Inom Vänersborg kommun förekommer årligen ett flertal exploateringsärenden eller andra planärenden som berör förorenade områden. Det går inte att göra någon exakt bedömning på hur många ärenden per år som hanteras och i vilken grad dessa områden också utreds och saneras. Det kan dock konstateras att exploateringsärenden kommer att innebära att vissa förorenade områden åtgärdas.

4. Mål för arbetet med förorenade områden

4.1 Nationella miljömål

Det övergripande målet för miljöarbetet i Sverige är att vi till nästa generation ska kunna lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta. Som ett riktmärke finns 16 nationella miljö kvalitetsmål fastställda av riksdagen. Arbetet med förorenade områden berör flera av dessa mål, till exempel Giftfri miljö, God bebyggd miljö och Grundvatten av god kvalitet.

Miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö innebär:

”Att förekomsten av ämnen i miljön som har skapats i eller utvunnits av samhället, ska inte hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden. Halterna av naturfrämmande ämnen är nära noll och deras påverkan på människors hälsa och ekosystemen är försumbar. Halterna av naturligt förekommande ämnen är nära bakgrundsnivåerna.”

För att uppnå de nationella miljömålen har de brutits ner till mål på olika nivåer, till exempel preciseringar av miljö kvalitetsmål, etappmål, tillsynsmål, regionala tillsynsmål etcetera.

Regeringen har fastställt sex stycken preciseringar för miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö varav ett berör förorenade områden:

”Förorenade områden är åtgärdade i så stor utsträckning att de inte utgör något hot mot människors hälsa eller miljön”

Det finns för närvarande inte något nationellt etappmål för förorenade områden.

4.2 Regionala miljömål

Länsstyrelsen i Västra Götaland har tagit fram regionala tilläggs mål. De tilläggs mål som berör handlingsplanen är mål nr 2 i Giftfri miljö som lyder följande:

”Alla områden med mycket stor risk eller stor risk för människors hälsa eller miljön ska åtgärdas

- *År 2025 har användningen ökat av annan teknik än schaktning följt av deponering, utan föregående behandling av massorna. Jämförelse sker mot år 2020.*
- *År 2025 är minst 25 procent av områdena med mycket stor risk för människors hälsa eller miljön åtgärdade.*
- *År 2025 är minst 15 procent av områdena med stor risk för människors hälsa eller miljön åtgärdade.*
- *År 2050 har alla områden med mycket stor risk eller stor risk för människors hälsa eller miljön blivit åtgärdade.”*

4.3 Lokala miljömål

Kommunen har ett miljöprogram som beskriver ett önskat framtidsscenario till år 2030. Miljöprogrammet anger en övergripande målbild och en riktning att sträva mot. Programmet är uppdelat i fyra fokusområden: *Grönskande stad och land, Vatten i världsklass, Trygg miljö för stora och små* samt *Klimatsmart i alla led*. I fokusområde *Trygg miljö för stora och små* anges att användningen av farliga ämnen ska minska, bland annat genom att föroreningar i mark succesivt ska minska. Huvudansvaret ligger på miljö- och hälsoskyddsnämnden.

4.4. Nämndens mål

Enligt miljö- och hälsoskyddsnämndens mål och förväntade resultat ska den egeninitierade tillsynen öka av prioriterade förorenade markområden. Baserat på detta har nämnden tagit fram mätbara mål med stöd från de regionala målen:

1. *År 2025 är minst 25 procent av områdena med mycket stor risk (riskklass 1) för människors hälsa eller miljön åtgärdade.*
2. *År 2025 är minst 15 procent av områdena med stor risk (riskklass 2) för människors hälsa eller miljön åtgärdade.*
3. *År 2025 ska 100 % av alla objekt i branschklass 1 vara riskklassade.*

I mål 1 innebär det att kommunen ska bedriva tillsyn mot ett ärende i riskklass 1 och avsluta ärendet senast 2025.

Mål 2 innebär att 4 objekt i riskklass 2 ska vara åtgärdade senast år 2025.

Nämnden har också som mål att öka kunskapen om de så kallade E-objekten, som endast är branschklassade, vilket tas upp i mål 3. Samtliga objekt i branschklass 1 ska senast 2025 vara inventerade enligt MIFO så att de istället får en riskklassning.

5. Styrande prioriteringsgrunder

Prioriteringslistan ligger till grund för den egeninitierade tillsynen och ska vara ett stöd i att effektivisera arbetet. För att skapa listan har objekten granskats efter särskilda prioriteringsgrunder och tilldelats poäng efter olika faktorer som berör dem. Objekt i riskklass 1 och 2 kommer att prioriteras först, eftersom dessa innebär störst risk för människors hälsa och miljön. Ett objekt i riskklass 2 har inte tagits med i prioriteringslistan eftersom undersökningar redan har gjorts på objektet.

I Vänersborgs kommun har följande prioriteringsgrunder bedömts vara mest relevanta:

- Objekt med föroreningar som har hög prioritet på grund av hälso- och miljöfarlighet eller motsvarande, exempelvis dioxin, klorerade lösningsmedel eller PFAS.
- Objekt som ligger inom vattenskyddsområde.
- Objekt i anslutning till vattenförekomster som inte uppnår kemisk god status.
- Objekt som ligger inom område som används för bostadsändamål, förskolor och lekplatser.

6. Strategi

För att kunna nå uppsatta mål och för att arbeta aktivt mot att nå miljömålet Giftfri miljö kommer Vänersborgs kommun att arbeta enligt följande strategi:

- Öka andelen egeninitierad tillsyn jämfört med nuläget. Vid verksamhetsplaneringen varje år ska minst två objekt väljas utifrån prioriteringslistan. Tillsyn ska påbörjas under året och inledas med en ansvarsutredning.
- Objekten i riskklass 1 ska prioriteras först, därefter objekten i riskklass 2 utifrån de styrande prioriteringsgrunderna.
- Kunskapen ska öka för de objekt som inte är riskklassade (så kallade E-objekt).
- Rapportering ska ske årligen till Länsstyrelsens EBH-portal när nya uppgifter kommer in för objekten.
- Det ska säkerställas att det finns tillräckliga resurser för att arbeta med egeninitierad tillsyn och att handlägga inkommande ärenden.

7. Resurser

Befintliga resurser uppgår till 850 timmar per år. Variationer kommer förekomma i antal inkommande ärenden år för år. Behovsutredning för förorenade områden har gjorts separat vilken visar att det finns behov av utökade resurser för att kunna nå uppsatta mål.

Fastställd datum
2025-11-21

Diarienummer
ALLM.2025.521

Handläggare

Rolf Frödin

rolf.frodin@vanersborg.se

0521-72 12 79

Mottagare

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Länsstyrelsens verksamhetstillsyn avseende tobak och tobaksfria nikotinprodukter

Förslag till beslut

Miljö-och hälsoskyddsnämnden noterar informationen.

Sammanfattning av ärendet

Länsstyrelsen Västra Götaland utförde den 3 juni 2025 tillsyn av Vänersborgs kommuns tillståndsgivning och tillsyn enligt lag (2018:2088) om tobak och liknade produkter samt lag (2022:1557) om tobaksfria nikotinprodukter.

Länsstyrelsen granskade vid tillsynstillfället försäljningstillstånd av tobak. E-cigarett och påfyllnadsbehållare, tobaksfria nikotinprodukter, rökfria miljöer samt övergripande styrdokument.

I Länsstyrelsenens beslut, daterat 12 november 2025, framgår att:

Länsstyrelsen riktar kritik för följande brister:

- Det saknas uppgifter i reglementet om att nämnden ansvarar för uppgifter enligt lag om tobaksfria nikotinprodukter. I reglementet hänvisas även till den gamla tobakslagen som sedan 2019 ersatts av lag om tobak och liknade produkter.

Länsstyrelsen har uppmärksammat följande brister:

- Nämndens tillsyn avseende rökfria miljöer med fokus på skolor har varit låg de senaste åren

Vidtagna åtgärder

Nämndens reglemente är justerat 6 juni 2025 (initierat genom ordförandebeslut). Tillagt är lag (2022:1557) om tobaksfria nikotinprodukter samt ändrat till nu gällande tobakslag (2018:2088). Under år 2025 har nämnden även utfört inspektioner av de rökfria miljöerna på samtliga skolor i Vänersborgs kommun (förskolor, grundskolor och gymnasium).

Eddie Sandin

Förvaltningschef

Bilagor

1. Länsstyrelsens beslut (12 november 2025)

Vänersborgs kommun
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
miljo@vanersborg.se

Tillsyn enligt lag om tobak och liknande produkter och lag om tobaksfria nikotinprodukter i Vänersborgs kommun

Länsstyrelsens beslut

I bedömningen utgår Länsstyrelsen från en skala; *utan anmärkning*, *brist*, *kritik* och *allvarlig kritik*. Länsstyrelsen kan även lyfta olika förbättringsområden i verksamheten.

Länsstyrelsen riktar kritik för följande brister:

- Det saknas uppgifter i reglementet om att nämnden ansvarar för uppgifter enligt lag om tobaksfria nikotinprodukter. I reglementet hänvisas även till den gamla tobakslagen som sedan 2019 ersatts av lag om tobak och liknande produkter.

Länsstyrelsen har uppmärksammat följande brister:

- Nämndens tillsyn avseende rökfria miljöer med fokus på skolor har varit låg de senaste åren

Länsstyrelsen bedömer att Vänersborgs kommun i övrigt följer lagstiftningen i de delar som vi har granskat.

Ärendet avslutas.

Bakgrund till tillsynen

Länsstyrelsen har på eget initiativ genomfört tillsyn av miljö- och hälsoskyddsnämnden i Vänersborgs kommun. Tillsynsbesöket genomfördes den 3 juni 2025. Tillsynen avser tillståndsgivning och tillsyn enligt lag (2018:2088) om tobak och liknande produkter samt lag (2022:1257) om tobaksfria nikotinprodukter.

Inför besöket skickade Länsstyrelsen en enkät som nämnden besvarat. Enkäten innehöll frågor om verksamhetens organisation, styrdokument, metoder, samverkan och tillsyn. Inför besöket granskade Länsstyrelsen även kommunens tillsynsdokumentation i ett antal ärenden enligt lag om tobak och liknande produkter.

Vid tillsynsbesöket genomfördes en diskussion med handläggare, chef och representanter för nämnden. Diskussionen utgick från de svar som lämnats i enkäten och det som framkommit vid Länsstyrelsens granskning av tillsynsdokumentation.

Efter tillsynsbesöket har förvaltningen/nämnden lämnats möjlighet att yttra sig om Länsstyrelsens beslutsunderlag.

Vid faktagranskningen har kommunen inte lämnat några synpunkter.

Redovisning av tillsynen

Organisation

Miljö- och hälsoskyddsnämnden ansvarar för tillståndsgivning och tillsyn enligt lag om tobak och liknande produkter (LTLP) samt lag om tobaksfria nikotinprodukter (LTN). Nämnden har avsatt 50 % av en årsarbetskraft för hanteringen av ärenden om tobakstillstånd, e-cigarettor och påfyllningsbehållare samt tobaksfria nikotinprodukter. För närvarande pågår en behovsutredning avseende hur stor tjänst som behövs för hanteringen av ovan nämnda ärenden. Detta på grund av att det under 2024 inte inkommit någon ny ansökan om försäljningstillstånd för tobak.

Nämnden har avsatt ytterligare 50 % av en årsarbetskraft för hanteringen av tillsyn av rökfria miljöer.

Övergripande styrdokument

Reglemente

Miljö- och hälsoskyddsnämndens reglemente antogs den 19 februari 2025. Av reglementet framgår att nämnden ansvarar för ärenden enligt tobakslagen (1993:581) samt lag om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare (2017:425). Tobakslagen och lag om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare ersattes dock år 2019 av lag om tobak och liknande produkter. Det framgår inte av reglementet att nämnden ansvarar för hanteringen av ärenden enligt LTN.

Tillsynsplan

Nämnden har en tillsynsplan för 2025. Av den framgår att nämnden avsatt sammanlagt 450 timmar för tillsynen av samtliga områden enligt LTLP och LTN. Vid intervjutillfället framgår att ambitionsnivån för den yttre tillsynen är att samtliga försäljningsställen för tobak, e-cigaretter och påfyllningsbehållare samt tobaksfria nikotinprodukter ska få minst ett tillsynsbesök per ställe och år. Inre tillsyn genomförs via bevakning i kreditupplysningstjänst.

Tillsynen av rökfria miljöer kommer särskilt vara fokuserad på miljöer där barn vistas såsom förskolor och skolor.

Skriftliga rutiner

Nämnden har inga skriftliga rutiner varken för handläggningen av ansökningsärenden eller för tillsynsförfarandet.

Samverkan

Samverkan sker främst med Polismyndigheten, Skatteverket och Kronofogdemyndigheten. Det har än så länge inte genomförts någon samordnad tillsyn med dessa myndigheter.

Förenkla för företagen

Kommunen arbetar kontinuerligt med att utveckla e-tjänster samt med att förbättra kommunens hemsida med information till sökanden. Man arbetar även med service och bemötande samt med att ge återkoppling på frågor som inkommer till kommunen.

Granskning av kommunens tillsynsdokumentation

Länsstyrelsen har granskat tillsynsdokumentationen i tre ärenden avseende försäljningstillstånd för tobak.

Diarienummer för ärendena som granskats är TLR.2024.1637, TLR.2024.1653 samt TLR.2024.1652.

Av tillsynsdokumentationen framgår vilka som varit närvarande under tillsynen, vad som kontrollerats och om det funnits några anmärkningar i samband med tillsynen.

Länsstyrelsen har inte funnit några avvikelser i dokumentationen.

Granskning av kommunens tillsynsarbete

Försäljningstillstånd för tobak

Vid årsskiftet 2024/2025 fanns det 29 stadigvarande försäljningstillstånd för tobak i kommunen. Under år 2024 fick 27 av dessa yttre tillsyn och inre tillsyn genomfördes av samtliga försäljningsställen. Under 2025 har hittills ett tillsynsbesök genomförts.

E-cigaretter och påfyllningsbehållare

I kommunen fanns det vid årsskiftet 2024/2025 22 anmälda detaljhandelsställen för e-cigaretter och påfyllningsbehållare i kommunen. Samtliga detaljhandelsställen fick tillsyn under 2024. Ett tillsynsbesök har hittills gjorts under 2025.

Tobaksfria nikotinprodukter

Vid årsskiftet 2024/2025 fanns det 30 detaljhandelsställen för tobaksfria nikotinprodukter. Samtliga detaljhandelsställen fick tillsyn under 2024. Ett tillsynsbesök har hittills gjorts under 2025.

Rökfria miljöer

I kommunen finns det 32 förskolor, 17 grundskolor samt två gymnasieskolor. Under 2024 genomfördes fyra tillsynsbesök på förskolor. Tillsynen av grundskolor genomfördes senast 2018 och gymnasieskolorna fick senast tillsyn år 2019. Nämnden har genomfört tillsyn avseende entréer dit allmänheten har tillträde. Det är dock oklart vilket år som tillsynen genomfördes. Sedan hösten 2024 har sammanlagt 17 idrottsanläggningar fått skrivbordstillsyn med avseende på rökfria miljöer.

Under 2025 kommer tillsyn genomföras på samtliga skolor. Hittills har sammanlagt 23 skolor och förskolor fått ett tillsynsbesök.

Länsstyrelsens bedömning

Reglemente

Det finns ett reglemente för miljö- och hälsoskyddsnämnden som antogs den 19 februari 2025. Av reglementet framgår att nämnden ansvarar för ärenden enligt tobakslagen (1993:581) samt lag om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare (2017:425). Länsstyrelsen konstaterar att tobakslagen (1993:581) år 2019 ersattes av lag om tobak och liknande produkter (2018:2088). I samband med detta infördes även en tillståndsplikt vid försäljning av tobaksvaror vilket inte regleras genom den tidigare tobakslagen. Länsstyrelsen har även uppmärksammat att det saknas uppgifter i reglementet om att nämnden har till ansvar att fullgöra uppgifter enligt lag om tobaksfria nikotinprodukter (2022:1257). Att dessa uppgifter saknas i reglementet anser Länsstyrelsen är en allvarlig brist som kommunen snarast behöver korrigera.

Tillsynsfrekvens

Länsstyrelsen konstaterar att nämndens tillsynsfrekvens avseende rökfria miljöer med fokus på skolor varit låg de senaste åren. Tillsynen av grundskolor genomfördes senast 2018 och gymnasieskolorna fick tillsyn år 2019. Nämnden har dock genomfört tillsyn avseende entréer dit allmänheten har tillträde samt skrivbordstillsyn avseende 17 idrottsanläggningar sedan hösten 2024. Länsstyrelsen konstaterar att det inte är föreskrivet i lag eller förarbeten när tillsyn ska genomföras av rökfria miljöer eller om det ska genomföras med några bestämda intervall. Ett av syftena med bestämmelserna om rökfria utomhusmiljöer är dock att göra rökningen mindre synlig, vilket skyddar barn och unga. Länsstyrelsen anser därför att nämnden särskilt behöver prioritera tillsynen av miljöer där barn och unga vistas. Att nämnden inte genomfört någon tillsyn på grundskolor och gymnasieskolor sedan 2018 respektive 2019 bedömer Länsstyrelsen därför som en brist. Länsstyrelsen ser dock positivt på att nämnden i sin tillsynsplan uppger tillsynen av rökfria miljöer under kommande år särskilt kommer att fokuseras på miljöer där barn och ungdomar vistas.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av enhetschef Annika Lidström med tillsynshandläggare Anna Anttila Gustafsson som föredragande.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför
namnunderskrift.

Kopia till:

Folkhälsomyndigheten

Fastställd datum

2025-11-28

Diarienummer

ALLM.2025.1456

Handläggare

Ulrika Stenén

ulrika.stenen@vanersborg.se

0521-72 12 78

Mottagare

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Beloppsgräns för förvaltningschef

Förslag till beslut

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar att förvaltningschefen och dennes ersättare ges rätt att beslutsattestera externa transaktioner upp till ett belopp av 400 000 kr.

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelsen beslutade 2019-12-04 § 205 om anvisningar till attestregler. Utdrag ur anvisningarna, § 4: *Nämnden eller den som nämnden utsett ska fatta beslut om generella begränsningar av beloppstorlek vid beslutsattestering gällande externa utbetalningar. Dessa beloppsgränser gäller såväl manuell som elektronisk attest.*

Förvaltningschefen har tidigare haft samma beloppsgräns som verksamhetschef, 250 000 kr.

Eddie Sandin

Förvaltningschef

Bilagor

Anvingningar till attestregler, antagen av Kommunstyrelsen 2019-12-04 § 205

Sändlista

Ekonomikontoret, kommunstyrelseförvaltningen, för kännedom

Anvisningar till attestregler

Innehållsförteckning

INLEDNING	1
ANVISNINGAR OCH KOMMENTARER	1
OMFATTNING	1
ATTEST	2
MOTTAGNINGS- OCH GRANSKNINGSATTEST.....	2
BESLUTATTEST.....	3
BEHÖRIGHETSATTEST	4
JÄV	5
DOKUMENTATION	5

Dokumenttyp Anvisningar	Dokumentnamn Anvisningar till attest- regler	Antagen 2013-11-25 § 256	Antagen av kommunstyrelsen
Dokumentägare Ekonomikontoret	Dokumentansvarig Controller	Reviderad 2019-12-04 § 205	Giltighet tillsvidare
Dokumentinformation Kontrollmoment vid samtliga transaktioner		Diarienummer KS 2019/443	
Ämnesområde attest		Intranät ☒	Hemsida ☐
Andra styrande dokument som omnämns Skriv vilka andra styrande dokument som omnämns t.ex. "Kommunallagen (KL, 2017:725), Regler för mål- och resultatstyrning (KF, 2013-12-11, § 161)			

Inledning

Att attestera innebär att kontrollera och bekräfta att rätt personer har utfört handlingarna på korrekt sätt och utifrån rätt förutsättningar.

Attest är en viktig del av den interna kontrollen. Det är en bekräftelse på riktigheten i ett agerande eller beslut och ingen egen beslutsfunktion.

Alla ekonomiska transaktioner ska attesteras.

Attest kan ses som ett sammanfattande begrepp för ett antal olika kontrollåtgärder. Attest sker med ett skriftligt intygande eller elektronisk signatur av att kontrollen är utförd.

Anvisningar och kommentarer

Omfattning

1 § *"Dessa regler gäller för kommunens ekonomiska transaktioner, inklusive interna transaktioner, medelsförvaltning samt medel som kommunen ålagts eller åtagit sig att förvalta och/eller förmedla."*

Reglerna omfattar generellt således samtliga transaktioner, även transaktioner som inte inbegriper externa betalningar som till exempel ombokningar.

Exempel på ekonomiska transaktioner kan b.l.a vara nedanstående:

- Fakturor och andra externa betalningar
- Kundfakturor
- Löner, arvoden, reseräkningar och andra personalkostnader
- Kassatransaktioner
- In- och utbetalningar via bank- eller plusgiro
- Interna transaktioner
- Bokföringsorder (rättelser och omföringar i redovisningen)
- Kapitalförvaltning

Ansvar

2 § *"Kommunstyrelsen utfärdar anvisningar till dessa regler. Kommunens nämnder ansvarar för den interna kontrollen och ser därmed till att bestämmelserna i dessa regler följs och att tillämpliga attestmoment utförs och är tillräckliga. Varje nämnd utfärdar vid behov ytterligare anvisningar."*

Respektive nämnd är ansvarig för att en god intern kontroll upprätthålls inom förvaltningen. Detta ansvar kan inte överlåtas på någon utanför den egna förvaltningen t.ex. ekonomikontoret eller revisorerna. Dessa kan däremot ge råd och stöd till förvaltningen i frågor om internkontroll. Reglerna och dess anvisningar är generellt utformade. Respektive nämnd ansvarar för att vid behov ta fram ytterligare anvisningar.

Reglerna avser kontroll av ekonomiska transaktioner och är alltså en del av nämndens interna kontroll som också omfattar t ex en tydlig ansvars- och arbetsfördelning.

Attest

Med attest menas intyg att kontroll utförts. En **attest** är en elektronisk identifikation eller en namnteckning som intygar att en kontroll, utan anmärkning, har skett före attestering.

En verifikation ska genomgå följande atteststeg

3 § *I attestordningen ingår följande huvudmoment:*

- 1. Mottagningsattest - kontroll mot leverans/prestation*
- 2. Granskningsattest - kontroll av uträkning, pris, villkor, avtal, taxa och bidragsregler*
- 3. Beslutsattest - kontroll mot underlag/beställning/beslut och villkor*
- 4. Behörighetsattest - kontroll av att beslutsattestanter är behöriga*

Vid fördelning av attestansvar ska en person inte ensam ansvara för alla kontrollmoment i en transaktions alla led.

Alla underlag för utbetalningar, förutom lönetransaktioner, ska attesteras av minst två personer. Det gäller såväl i elektronisk hantering som vid manuell hantering av transaktioner i pappersformat. Undantag från det obligatoriska kravet med två attester för varje transaktion är underlag för inbetalningar, kundfakturor, omföringar, interndebiteringar samt abonnemangsfakturor.

Beslutsattesten ska vid underlag för utbetalning kompletteras med mottagnings- och/eller granskningsattest. Detta får inte utföras av samma person. Därefter ska det vara ytterligare en behörighetsattest.

Mottagnings- och granskningsattest

Mottagningsattest är en kontroll av erhållen leverans/fullgjord tjänst mot beställning och faktura d.v.s. att leveransen har mottagits alternativt prestation fullgjorts.

Mottagningsattest innebär att den som tar emot varan är skyldig att se till att:

- varan har mottagits och att varorna stämmer med uppgifterna på följesedel eller liknande
- kvantitet/antal stämmer
- godset/varan är felfri, reklamation, restnoteringar och dylikt framförs till leverantör eller till den person/instans i kommunen som hanterar sådana frågor.

Granskningsattest innebär en kontroll av att pris, rabatter, betalningstider är rätt samt eventuella fakturerings- och expeditionsavgifter samt fraktkostnader följer ramavtal och upphandling. För utbetalning av bidrag innebär granskningsattest kontroll mot eventuell bidragsansökan eller motsvarande samt mot bidragsregler. För övriga utbetalningar gäller kontroll mot underlag eller liknande för att bekräfta riktigheten.

Mottagnings- och granskningsattest tecknas på manuella utbetalningsunderlag med fullständig namnteckning; inte signatur eller stämpel.

Elektronisk handel via beställningssystem

Mottagnings- och granskningsattesten sker via inleverans på inköpsorder när varorna levereras.

Övriga inköp

Mottagningsattesten sker med en elektronisk signatur på fakturan i ekonomisystemet. Granskningsattesten övergår till beslutsattestanten.

Inbetalningar

För kassaredovisning sker granskningsattest av kassaansvarig. Vid systembaserade och manuell fakturering sker granskningsattest vid inregistrering av inbetalningar, avgifter och kunder. För övriga inbetalningar via kommunens kassa krävs ingen granskningsattest.

Beslutattest

Beslutsattest innebär att kontrollera och intyga att beställning skett i överensstämmelse med särskilt nämndbeslut, budgetanslag eller andra beslut, planer eller direktiv för verksamheten.

Kontroll av mottagen faktura (eller motsvarande underlag) mot beslut, plan eller direktiv för verksamheten d.v.s. innebär att:

- beställning har skett hos leverantör av behörig person
- kontering är korrekt
- kontroll av priser, rabatter, betalningstider samt eventuella fakturerings- och expeditiionsavgifter eller fraktkostnader följer ramavtal och upphandling. Denna kontroll kan även utföras av en gransknings- eller mottagningsattestant.
- infria en ekonomisk förpliktelse genom att fakturan (eller motsvarande) blir klar för utbetalning.

Beslutsattesten tecknas på manuella utbetalningsunderlag med fullständig namnteckning; inte signatur eller stämpel.

Elektronisk handel via beställningssystem

Vid elektronisk handel kan beslutsattest ske före mottagningsattest (orderattest). Beslutsattesten sker då vid ordertillfället och avstämning sker vid inleverans.

Övriga inköp

Beslutsattesten sker med en elektronisk signatur på fakturan i ekonomisystemet efter mottagningsattest. Granskningsmomentet utförs av beslutsattestanten.

Automatattester av abonnemangsfakturor

Vid periodisk och orderlös fakturering (t.ex. telefoni abonnemang och liknande) kan hela attestförfarandet ske genom en automatisk avstämning av fakturan mot den kontraktsinformation som finns registrerad i ekonomisystemet. Kontraktsinformationen ska, förutom sedvanliga uppgifter om leverantör, mottagare och vara/tjänst, även vara försedd med ett i förväg godkänt betalningsbelopp. Beslutsattest av kontraktsinformationen och belopp sker med en elektronisk signatur.

Beloppsgränser

I ekonomisystemet registreras beloppsgränser vad gäller högsta belopp som respektive beslutsattestant har rätt att attestera. Det är alltid det belopp som framgår av delegation som gäller för respektive beslutsattestant.

Lön

Särskilda regler gäller för löneutbetalningar. Anställningsavtal utgör underlag för löneutbetalning. Attesten anses ske i samband med tecknandet av anställningsavtal. För timanställda ska tjänstgöringsrapporter attesteras av behörig chef. För utbetalning övertid, mertid, mm som sker automatiskt i lönesystemet görs attest genom elektronisk signatur i systemet. Traktamente, bilerättning samt personliga utlägg som parkeringskvitto mm registreras av berörd person i lönesystemet och attesteras med elektronisk signatur i systemet av behörig chef. För övriga löneutbetalningar där manuella underlag används för redovisning av utlägg mm ska alla underlag som leder till utbetalning skrivas under av berörd person och attesteras av behörig chef.

Den slutliga samlade löneutbetalningen ska attesteras av utsedd person.

Inbetalning

Kassarapporter, manuell externfaktureringsjournaler och övriga inbetalningar såsom kontantsättningar, bidrag och liknande ska beslutsattesteras. För inbetalningar som sker via försystem är det beslutsattestantens ansvar att se till att nödvändiga efterkontroller görs.

Kundfakturor skapas antingen via försystem eller via excelfil. Vad gäller försystem är det beslutsattestantens ansvar att säkerställa en korrekt hantering och att uppföljning sker. För fakturor producerade utifrån excelfil är det beslutsattestant som ger behörighet att producera excelfilerna. Det är också beslutsattestantens ansvar att säkerställa att hanteringen sker korrekt och att uppföljning sker.

Rättelser av bokföringspost är undantagna av tvåhandsprincipen och attesten får utföras av handläggande tjänsteman. Av underlaget ska tydligt framgå vad rättelsen avser. Rättelsen måste kunna härledas till ursprungsunderlaget vilket lämpligen sker med hjälp av avsedd systemlösning.

Likvida transaktioner attest sker enligt specifikt attestuppdrag. Detta är bokföring av kommunens alla in- och utbetalningar vars underlag redan är attesterade. Likvidattest görs också då leverantörer återbetalar dubbelbetald faktura. Transaktionen (återbetalningen) bokförs direkt enligt attesterad dubbelbetald leverantörsfaktura.

Behörighetsattest

Behörighetsattesten intygar med sin namnteckning eller signatur på verifikationen att den som beslutsattesterat var därtill behörig. Det innebär bland annat att kontrollera så att, beslutsattestantens underskrift överensstämmer med namnteckningsprov, rätt person attesterat rätt ansvar, verifikationen är inom beslutat beloppsgräns.

Behörighetsattest får inte vara samma person som beslutattest, granskningsattest eller mottagningsattest.

Behörighetskontrollen kan även ske elektronisk mot behörighetstabeller som finns upplagda i IT-system.

Attestuppdrag

4 § "Varje nämnd utser direkt eller via delegation attestanter och ersättare till dessa samt beslutar om beloppsbegränsningar."

Beslutsattestanter och behörighetsattestanter kan utses för viss tid eller tills vidare. Förvaltningschef är alltid beslutsattestant för hela nämndens ansvarsområde utan att särskilt behöva utses till detta. Ersättare träder in då ordinarie attestant inte är i tjänst såsom vid semester, sjukdom och tjänstledighet.

Nämnden eller den som nämnden utsett ska fatta beslut om generella begränsningar av beloppsstorlek vid beslutsattestering gällande externa utbetalningar. Dessa beloppsgränser gäller såväl manuell som elektronisk attest. Detta ska framgå i nämndens attestförteckning. En instruktion ska medfölja attestuppdraget där det framgår vilka uppgifter och skyldigheter som följer med uppdraget. Uppdrag för besluts- och behörighetsattestanter undertecknas som en bekräftelse att attestant tagit del av instruktionen. Mottagnings- och granskningsattest vid manuell hantering kan utföras av personal som tar emot varorna och/eller har kunskapen om beställningen och behöver inte särskilt utses.

Elektronisk handel via beställningssystem.

Mottagningsattestanter och beställare utses genom att chef beställer behörighet till ekonomisystem. Detta sker via elektronisk ansökan.

Övriga inköp

Mottagningsattestanter utses genom att chef beställer behörighet till ekonomisystem. Detta sker via elektronisk ansökan.

JÄV

5 § *"Attest får inte ske av den som är jävig enligt kommunallagen."*

Beslutsattest får inte ske av den som är jävig. Med jävig menas den som enligt kommunallagen 6 kap 25 § är jävig. En anställd i en kommun är t e x jävig om en sak angår honom själv eller närstående.

Den som utför kontroll av en annan person, särskilt av beslut, ska ha en självständig ställning gentemot den kontrollerade. Detta utesluter inte att personal som är underordnad beslutsattestanten utför mottagningsattest eller granskningsattest. Det är däremot inte lämpligt att underordnad personal beslutsattesterar sådant som rör överordnad chef.

Attestmoment får inte utföras av den som själv ska betala till kommunen eller som själv ska motta en betalning från kommunen eller som står i beroendeförhållande till betalnings-mottagaren.

Egna kostnader i samband med tjänsten, t.ex. personlig utrustning, kontokortsanvändning, mobiltelefonanvändning, representation, kurser, konferenser och liknande, rese- och logikostnader samt egna kontantutlägg ska alltid beslutsattesteras av överordnad chef. För förvaltningschef beslutsattesterar kommundirektören. För kommundirektören beslutsattesterar kommunstyrelsens ordförande. För den politiska organisationen finns särskilt beslutade attestanvisningar.

Dokumentation

§ 6 *"Varje nämnd ansvarar för en aktuell förteckning över utsedda besluts-, mottagnings- och behörighetsattestanter samt dokumentation av detta sker på ett varaktigt sätt."*

Aktuella attestuppdrag över utsedda attestanter och ersättare för dessa med namnteckningsprov ska finnas som en upprättad handling i kommunens ärendehanteringssystem. Av attestförteckningen ska även framgå förutsättningar för attesträtten t.ex. kontointervall mm

Vid det tillfälle attestuppdrag upphör ska uppdraget återkallas. Återkallade attestuppdrag ska förvaras i kommunens ärendehanteringssystem. Gallring sker utifrån kommunens dokumenthanteringsplan.

Elektronisk handel via beställningssystem

Attestuppdragen ligger till grund för behörigheter inom systemen.

Övriga inköp

Attestuppdragen ligger till grund för behörigheter inom systemen.

Övriga IT-system

Om attest sker med hjälp av IT-stöd ansvarar systemägaren för att utforma och dokumentera rutiner för tilldelning av behörigheter och dokumentation av utförda kontroller.

Fastställd datum

2025-11-27

Diarienummer

ALLM.2025.2

Handläggare

Charlotta Rahm

charlotta.rahm@vanersborg.se

0521-72 12 95

Mottagare

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Anmälan av delegeringsbeslut 2025

Förslag till beslut

Miljö- och hälsoskyddsnämnden godkänner redovisningen av delegeringsbeslut för perioden 2025-10-01--2025-11-30

Sammanfattning av ärendet

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har överlåtit sin beslutanderätt i enlighet med miljö- och hälsoskyddsnämndens delegeringsordning, antagen 2025-09-24 MHN §34 gällande från 2025-10-15.

Miljö och hälsoskyddsnämnden har beslutat att delegeringsbeslut ska redovisas till nämnden. Redovisningen innebär inte att det ankommer på miljö- och hälsoskyddsnämnden att ompröva eller fastställa delegeringsbesluten.

Beslut som kan överklagas enligt 13 kapitlet i kommunlagen, laglighetsprövning, vinner laga kraft tre veckor efter att det justerade protokollet anslås på kommunens anslagstavla.

För beslut i ärenden som avser myndighetsutövning mot enskild, förvaltningsbesvär, gäller dock andra bestämmelser och frister för klagotid och beslutens laga kraftvinnande. Dessa bestämmelser regleras i respektive speciallagstiftning och påverkas inte av tillkännagivande av justerat protokoll på kommunens anslagstavla.

Eddie Sandin

Förvaltningschef

Bilaga

Förteckning av delegeringsbeslut för miljö- och hälsoskyddsnämnden för perioden 2025-10-01--2025-11-30.